

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Historie řádu dominikánů v Jablonném v Podještědí

v letech 1945 až 1995

Bakalářská práce

Autor: Ladislava Koštejnová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: 7501R023 Náboženská výchova
Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek

Zadání bakalářské práce

Autor:	Ladislava Koštejnová
Studium:	P14K0132
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Náboženská výchova
Název bakalářské práce:	Historie řádu dominikánů v Jablonném v Podještědí v letech 1945 až 1995
Název bakalářské práce AJ:	The history of Dominican Order in Jablonné v Podještědí from 1945 to 1995

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Po uvedení základních bodů z historie dominikánů v Jablonném v Podještědí se práce bude zabývat návratem dominikánů do Jablonného po druhé světové válce, jejich pobytem do komunistické internace, následným využitím kláštera jako fary a opětovným příchodem dominikánů po roce 1989 včetně zmapování vývoje úcty a přípravy svatořečení sv. Zdislavy. Práce bude kromě literatury a archivních pramenů založena i na zpracování vzpomínek pamětníků metodami orální historie. Postup práce: 1. Heuristická fáze: vyhledání vhodné literatury a dalších informačních zdrojů. 2. Specifikování hlavní teze a metodologie práce. 3. Stanovení struktury práce. 4. Vypracování finálního textu bakalářské práce.

ČERNUŠÁK; PROKOP; NĚMEC, Dějiny dominikánů v českých zemích, Praha: Krystal OP 2001.
PROKOP, Augustin, Zemřít láskou. Život a dílo P. Ambrože Svatoše OP, Praha: Krystal OP 2012.
SVATOŠ, Ambrož, Blahoslavená Zdislava, Valašské Meziříčí: Valašská tiskárna 1948. Kolektiv autorů, Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka, Praha: Krystal OP 1995. VLČEK, Pavel, Kostel sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí, Praha : Artefactum 2014.

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek

Oponent: ThLic. David Bouma, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením /vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 10. 3. 2017

Ladislava Koštejnová

Podpis autora bakalářské práce

Anotace

KOŠTEJNOVÁ, Ladislava. *Historie řádu dominikánů v Jablonném v Podještědí v letech 1945 až 1995*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec králové, 2017. 51 s. Bakalářská práce.

Po uvedení základních bodů z historie dominikánů v Jablonném v Podještědí se práce zabývá návratem dominikánů do Jablonného po druhé světové válce, jejich pobytem do komunistické internace, následným využitím kláštera jako fary a opětovným příchodem dominikánů po roce 1968 včetně zmapování vývoje úcty a přípravy svatořečení sv. Zdislavy. Práce bude kromě literatury a archivních pramenů založena i na zpracování vzpomínek pamětníků metodami orální historie.

Klíčová slova: dominikáni, klášter, Jablonné v Podještědí, sv. Zdislava, kanonizace.

Annotation

KOŠTEJNOVÁ, Ladislava. *The history of Dominican Order in Jablonné v Podještědí from 1945 to 1995*. Hradec Králové : Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017, 51 pp. Bachelor Degree Thesis.

After putting the fundamental points of the history of the Dominicans in Jablonné v Podještědí work deals with the return of the Dominicans in Jablonné after World War II, their stay in the communist internment, subsequent use of the monastery as a parsonage and again the arrival of the Dominicans in 1968, including the recent development of respect and preparation of the canonization of St. Zdislava. The work will be in addition to literature and archival sources based on eyewitness processing methods of oral history.

Keywords: Dominicans, monastery, Jablonné v Podještědí, St. Zdislava, canonization

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Kritika pramenů a literatury.....	3
3. Dominikánský řád.....	5
4. Klášter v Jablonném v Podještědí.....	7
5. Období 1945 až únor 1948.....	9
5.1. Charakteristika poválečného tříletí.....	9
5.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (1945-1948).....	10
5.3. Zhodnocení období (1945-1948).....	14
6. Období od února 1948-1968.....	15
6.1. Charakteristika období od února 1948 do roku 1968.....	15
6.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (od února 1948-1968).....	17
6.3. Zhodnocení období (od února 1948-1968).....	20
7. Období od 1968 do listopadu 1989.....	21
7.1. Charakteristika období od 1968 do listopadu 1989.....	21
7.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (1968 až listopad 1989).....	23
7.3. Zhodnocení období (srpen 1968 až listopad 1989).....	31
8. Období 1989-1995.....	32
8.1. Charakteristika období od listopadu 1989 do roku 1995.....	32
8.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (1989 až 1995).....	33
8.3. Zhodnocení období (1989-1995).....	39
9. Vývoj úcty a příprava svatořečení svaté Zdislavy.....	40
9.1. Život Paní Zdislavy.....	40
9.2. Vývoj kultu svaté Zdislavy.....	41
9.3. Proces kanonizace.....	44
10. Závěr.....	46
11. Seznamy použitých pramenů a literatury.....	48

11.1.	Seznam archivních pramenů	48
11.2.	Rozhovory s pamětníky	48
11.3.	Seznam literatury	49
11.4.	Dokumentární filmy	51

Seznam příloh

Příloha A-	„Přípravný kanonizační výbor BLAHOSLAVENÉ ZDISLAVY“: (leták).....	1
Příloha B-	Dopis starosty města Jablonné v Podještědí Svatému Otci (13. 4. 1995).....	2
Příloha C-	Poděkování Svatého otce starostovi Jablonného za laskavý dopis (24. dubna 1995)	3
Příloha D-	Program kulturních a církevních akcí pořádaných při příležitosti svatořečení bl. Zdislavy z Lemberka v Jablonném v Podještědí (květen 1995).....	4
Příloha E-	Část korespondence (mezi místostarostkou JvP paní Mrázkovou a spisovatelkou paní Vrbovou) uvádějící obavy z náročnosti organizace při očekávaném svatořečení bl. Zdislavy ve městě Jablonném (14. 1. 1990).....	5
Příloha F-	Dopis Československé televizi o případnou pomoc při svatořečení bl. Zdislavy (14. 1. 1990).....	6

Seznam obrázků

Obrázek 1-	Nemocné dítě bylo uzdraveno, Zdislava přijímá chudé a pomáhá almužnami, kolem roku 1660, autor neznámý	7
Obrázek 2-	Bl. Zdislava z Lemberka jako dominikánská světice, 18. století (autor Marek Mueller).....	7
Obrázek 3-	Bl. Zdislava uděluje almužnu chudým, rytina 18. století (autor Augustin Neureuter)	7
Obrázek 4-	Bl. Zdislava pomáhá při stavbě chrámu, freska z roku 1852, kopule chrámu sv. Vavřince a sv. Zdislavy v Jablonném.....	7
Obrázek 5-	Pohlednice (1961)- reprint vydán k 750. výročí úmrtí sv. Zdislavy v roce 2002 ...	8
Obrázek 6-	Bl. Zdislava v kruhu svých dětí, Sabina Kratochvílová kolem roku 1980.....	8
Obrázek 7-	Bl. Zdislava- kresba Česlavy Talafantové OP.....	8

1. Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila historii řádu dominikánů v Jablonném v Podještědí v letech 1945 až 1995. Cílem této práce je podat ucelený přehled o životě bratří dominikánů v Jablonném v Podještědí od jejich návratu do kláštera po druhé světové válce až po svatořečení zakladatelky kláštera v roce 1995. Protože se jedná o období dramatických změn, pokusím se porovnat situaci a život v klášteře s děním v celé republice a případně nalézt možné rozdíly. K práci kromě dostupných pramenů také použiji výpovědi a vzpomínky pamětníků, které by mohly dokreslit detaily jednotlivých událostí a mezilidských vztahů.

Námět práce jsem si zvolila z několika důvodů. Jedním z nich bylo to, aby se téma nějakým způsobem dotýkalo regionu, ve kterém žiji. Dalším důvodem byl můj zájem o církevní památky a současně velký obdiv k zasvěcenému životu. Navíc i křestní jméno své dcery jsme s manželem volili podle zakladatelky kláštera svaté Zdislavy, jejíž hrob a ostatky se právě v klášteře v Jablonném nacházejí. Přestože je tato svěřice patronkou severních Čech, zdá se mi, že je v povědomí širší české veřejnosti stále málo známá. Velkou roli při volbě námětu hrálo také to, že v roce 2015 se právě slavilo 20. výročí od svatořečení a v roce 2016 probíhaly oslavy 800. výročí založení dominikánského řádu.

Pro přehlednost práci rozdělím do několika celků. Úvodní kapitoly krátce shrnou založení řádu dominikánů a kláštera v Jablonném. Jádrem práce bude zmapování historie kláštera a působení dominikánských bratří v Jablonném v období 1945-1995. Tato hlavní část bude opět rozdělena do několika kapitol oddělených významnými historickými a společenskými milníky a popíše důležité historické momenty, které ovlivnily chod kláštera. Zároveň věnuji pozornost dějinnému kontextu města, protože s ním historie řádu úzce souvisí a to zejména v poválečném období (odsun Němců, znovuosídlení apod.) a neopomenou se zmínit ani o ženské větvi dominikánského řádu. V závěru práci obohatím o vývoj úcty ke svaté Zdislavě a proces její kanonizace.

2. Kritika pramenů a literatury

Díky znovu nabyté svobodě v roce 1989 je již dnes období 1945 až 1995 ve vztahu společnosti k církvi a vývoje katolické církve v Čechách podrobně popsáno ve velkém množství literatury a tiskovin. Obdobná situace je u zdrojů týkajících se života Paní Zdislavy, vývoje její úcty a procesu kanonizace. Složitější je stav v zdrojích přímo o klášteře v Jablonném v Podještědí, kdy se mi nepodařilo objevit ucelené dílo popisující a zabývající se obdobím roku 1945 až 1995. Často se jedná o materiály a publikace určené pro konkrétní účel a proto třeba i z hlediska popisu historie nevhodně upravené. Pokud se vyskytnou informace o klášteře a kostele sv.

Vavřince a sv. Zdislavy, jedná se spíše o materiály zabývající se stavbou, architekturou a interiérem, nikoli životem řádu dominikánů v Jablonném.

Teprve v nedávné době se situací klášteře v Jablonném v Podještědí v období mezi lety 1945 až 1950 podrobně zabýval místní historik Jaroslav Slabý ve své bakalářské práci, která čerpala zejména z archivů a tyto informace lze považovat za velmi důvěryhodné. Dalším zdrojem popisující situaci v klášteře je kronika sepsaná stávajícím představeným P. Augustinem Prokopem. S jeho laskavým svolením jsem z ní plno údajů mohla využít. Kronika obsahuje záznamy různých bratrů dominikánů, kteří působili v klášteře v Jablonném. Nejedná se však o ucelené dílo, ale spíše o záznamy z určitých období s tím, že mají jistě obrovskou vypovídací hodnotu, ale zápisy nebyly tvořeny systematicky, takže některá období jsou popsána velmi detailně, zatímco o jiných je zmínka velmi strohá nebo dokonce žádná. Dalším zdrojem informací pro mě byl biskupský archiv litoměřické diecéze, archiv v České Lípě, archiv bezpečnostních složek. Dále to byly i články v tiskovinách a pamětníci, se kterými jsem realizovala rozhovory. Zmiňované archivy jsem osobně navštívila a dohledávala záležitosti svázané s klášteřem v Jablonném.

Pro získání informací pro tuto práci jsem využila Archiv bezpečnostních složek, oddělení archivních fondů operativních svazků a vyšetřovacích spisů. Zažádala jsem si o archivní materiály k osobám- Jindřich Gajzler, František Švercl a Zdeněk Fleiberk. P. Jindřich Gajzler byl například veden pod krycím názvem „Dominik“ ve fondu Svazková agenda Správy sledování. Na základě žádosti mi bylo umožněno v badatelně pořídit kopie (část byla v listinné a část v digitální podobě) z archivních a registračních protokolů, případně prostudovat přímo na místě. Lze říci, že se jedná o dobře a systematicky zpracovávané záznamy. Bohužel tyto informace jsou již z principu jednostranné a týkají se především otázek protistátní činnosti. Zároveň tyto informace poskytovali lidé, o jejichž morální kvalitě lze mít často pochyby a jsou to vlastně zprávy o nepříteli. Také velké množství záznamů bylo skartováno a můžeme pouze spekulovat o důvodech skartace.

Vzpomínky pamětníků však vypovídají spíše o oblíbenosti jednotlivých aktérů, mezilidských vztazích, obětavosti apod., jak si komunitu otců pamatovali a vnímali. Tyto informace dávají sice posbíraným datům a informacím lidskou tvář a ducha, ale je nutné je vnímat spíše jako doplňující, jako názor konkrétních pozorovatelů. Přesto však tyto údaje často doplnily nalezená fakta. Rozhovory jsem vedla v závěru roku 2016 a na začátku roku 2017. Setkala jsem se s manžely Opltovými (pamětníci od 50. let; pan Oplt učitel a místní historik; paní Opltová členka farní rady), s paní Danou Noskovou (bývalá vrchní sestra v nemocnici, kam chodíval

otec Jindřich Gajzler za pacienty), s paní Marií Bekrovou (bývalá místostarostka po roce 1989), P. Michalem Podzimkem (současný předseda diecézního soudu, kaplan studentů na TUL a blízký přítel P. Jindřicha Gajzlera), s Augustinem Prokopem (současný představený kláštera v Jablonném), s paní Barborou Spalovou (autorka knihy „Bůh ví proč“- studie paměti a režimu moci v křesťanských církvích v severních Čechách“, současná farnice obeznámená s místními poměry a aktivní v Centru svaté Zdislavy).

Písemných zdrojů z období 1950-1989 o situaci v klášteře je velmi málo a jedná se spíše o útržkovité informace z různých knih, archivů, tiskovin apod., což bylo dáno obdobím a režimem, kterým se bakalářská práce zabývá. U pořizování jakýchkoli písemných záznamů hrozilo jejich odhalení a možné zneužití proti konkrétním osobám, což by mohlo vést k následné kriminalizaci těchto lidí. Například z důvodu zákazu vydávání církevního tisku nesměl vycházet ani Věstník přátel dominikánského řádu Růže dominikánská, který informoval o životě v provincii u nás i v zahraničí. Proto záznamy o životě otců dominikánů v Jablonném jsou velmi omezené.

Jednoduchá situace nebyla ani v dobových periodikách, která sice poskytla určitá fakta, ale ta je nutné kriticky posuzovat s ohledem na dobu vzniku. Městské kroniky se o klášteře a bazilice vůbec nezmiňují.

Pro ucelení představy jsem shlédla dostupné dokumentární filmy jako například „Srdce se nemá chytat“ (1989- Petr Zelenka), „Zdislava svatořečená“ (ke 20. výročí kanonizace sv. Zdislavy-Karel Spal), „Hraběnka-život Daisy Zdislavy Waldsteinové“ (z cyklu Cesty víry České televize), „Dominikáni-řád bratří kazatelů“(O.Schmidt) a také historický film „V erbu Ivíce“ (1995-dle románu Aleny Vrbové).

V roce 2016 jsem také navštívila výstavu Česlavy Talafantové OP „Hold svaté Zdislavě“ v prostorách ambitu kláštera v Jablonném, která se konala od května do října a také putovní výstavu při příležitosti oslav jubilea řádu- „800let řádu dominikánů 1216-2016“. Samozřejmě jsem se účastnila prohlídky kláštera a kostela, několika mší svatých a poutí.

Snažila jsem se držet linii pouze důvěryhodných zdrojů a v případě, že u některé získané informace nebyla zaručena spolehlivá pravdivost, tuto informaci jsem neuvedla nebo dostatečně okomentovala tak, aby její spolehlivost byla uvedena na pravou míru.

3. Dominikánský řád

Dominikánský řád (Ordo Praedicatorum, Řád kazatelů- OP) založil sv. Dominik, který pocházel ze Španělska a studoval svobodná umění a teologii a stal se knězem. V roce 1206

procházel jižní Francií s herezí katarů a také s několika cisterciáckými opaty, jejichž působení nemělo valný úspěch.¹ Dominik navrhl jiný postup- cestu života v chudobě bez velkých průvodů a tak se zrodilo dílo „posvátného kázání“. Dominik chtěl založit oficiální církevní řád, jehož členové by napodobovali příklad apoštolů a to zejména chudobou a potulným kázáním, ale současně by vycházeli z řádného klášterního společenství, které by tvořilo jejich základnu. Na rozdíl od starších mnišských řádů se tento zcela nový revoluční typ řádu neměl věnovat fyzické práci, ale studiu teologie a modlitbě. Tak podle Dominikových představ měl vzniknout nový žebravý „řád Kazatelů“. ²

Dominikánský řád, který byl nejdříve pouze diecézní záležitostí a přijal řeholi sv. Augustina, získal papežské schválení (papež Honorius III.) již 22. prosince 1216. Následujícího roku řád získal i oficiální název a to „Praedicatores“ (Kazatelé).³ Hlavním posláním tohoto žebravého řádu kazatelů je vedle chórových modliteb, studium, věda a kazatelství.⁴ Jako významné osobnosti dominikánského řádu lze zmínit sv. Alberta Velikého, sv. Tomáše Akvinského a sv. Kateřinu Sienskou.⁵

Sv. Dominik byl přesvědčen, že jeho řád není potřeba pouze v toulouské diecézi, ale v celé církvi včetně misijní oblasti, a tak již v roce 1217 poslal některé členy do evropských měst. Vyslání bratří přes přirozené komplikace vytvořili komunity v universitních městech jako byla například Paříž, Madrid, Bologna, kde poměrně rychle rozšířili své řady nejen o studenty a profesory. Řád přijal na svědectví apoštolské chudoby pravidlo, že se zřekl všech pevných příjmů a důchodů, což se netýkalo pouze jednotlivců, ale i každého kláštera a řádu jako celku. Protože se bratři nevěnovali fyzické práci, jediným prostředkem k obživě měla být almužna a z toho také pochází pojmenování „žebravý řád“. Nejedná se však o žebrání v dnešním slova smyslu, ale o výměnu- předávání „Božího slova“ prostřednictvím kázání za „chléb“.⁶

Do Čech přivedli řád polští bratři bl. Česlav a sv. Hyacint a to ke kostelu sv. Klimenta na Novém Městě. Bratři do Čech přišli již po 8 letech po založení řádu a to kolem roku 1224/1225⁷. Brzy

¹ FRANZEN, August, Roland FRÖHLICH, a Bedřich SMÉKAL. *Malé dějiny církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. s. 162.

² ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 14.

³ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 15

⁴ FRANZEN, August, Roland FRÖHLICH, a Bedřich SMÉKAL. *Malé dějiny církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. s. 163.

⁵ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika Katolické Církve v Československu po druhé světové válce*. Praha: Zvon, 1990. s. 156-157.

⁶ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 16.

⁷ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika Katolické Církve v Československu po druhé světové válce*. Praha: Zvon, 1990. s. 156-157.

se přestěhovali ke sv. Klimentu (dnes tam stojí kostel sv. Salvátora) a konečně roku 1626 se přestěhovali ke sv. Jiljí. Další konventy vznikaly nejčastěji se zakládáním nových měst a v Čechách to bylo v Berouně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Chebu, Chrudimi, Jablonném v Podještědí, Klatovech, Kolíně, Litoměřicích, Lounech, Nymburku, Písku, Plzni, Sezimově Ústí, Turnově a Ústí nad Labem. Před zábořem v roce 1950 měla československá provincie 9 konventů. Hlavní konvent československé provincie byl v Praze u svatého Jiljí (s filiálním domem v Jablonném v Podještědí), kde se nachází i rezidence provinciála. Další konventy byly v Olomouci (1226; kde bylo také generální studium a noviciát), Litoměřicích (1236), Znojmě (1234), Uherském Brodě (asi 1262), Plzni (1290), Ústí nad Labem, Košicích a Trenčíně. U každého konventu působil III. Řád sv. Dominika pro laiky.⁸

Od záboru do současnosti některé kláštery v Čechách již zanikly, Československo se také rozdělilo na dva samostatné státy, komunita dominikánů se zmenšila, takže dnes v Čechách jsou bratři v těchto kláštorech: Dominikánský klášter (Staré Město) při kostele sv. Jiljí, sídlo provinciála; Dominikánský klášter (Jablonné v Podještědí) při bazilice sv. Vavřince a sv. Zdislavy, je zde pohřbena sv. Zdislava z Lemberka, představení komunity dodnes používají titul "strážce hrobu sv. paní Zdislavy"; Dominikánský klášter (Olomouc) při kostele Neposkvrněného početí Panny Marie, sídlo noviciátu a studentu; Dominikánský klášter (Plzeň) při kostele Panny Marie Růžencové.

4. Klášter v Jablonném v Podještědí

Celá historie včetně jeho založení je spojena s osobností dnes již sv. Zdislavy z Lemberka a jejího manžela Havla z rodu Markvarticů, který na svém panství na obchodní stezce mezi Prahou a Žitavou založil prosperující osadu Jablonné. První historické zprávy o klášteře sahají kolem roku 1252, kdy 2. listopadu dominikánský kardinál Hugo ze Saint-Cher vydal odpustkovou listinu pro dobrodince podporující výstavbu prostorného kláštera v Jablonném v Podještědí.⁹ V klášteře se již roku 1269 konala provinční kapitula, které se zúčastnili zástupci 30 konventů.¹⁰

V období husitských válek bylo Jablonné centrem protihusitského odporu a v roce 1422 se zde dokonce konal sjezd, který měl proti husitům vytvořit jednotu mezi severočeskými pány a lužickými městy, přesto a nebo možná právě proto bylo v roce 1425 město i klášter dobyt a

⁸ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika Katolické církve v Československu po druhé světové válce*. Praha: Zvon, 1990. s. 156-157.

⁹ SOVADINA, Miloslav. *Zdislava z Lemberka*. Mimoň: Vydavatelství RALSKO Mimoň, nedatováno. s. 6.

¹⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 1.

poničen husity. Dominikáni byli vyhnáni, ale až v době, kdy se páni Berkové přidali k husitství. Návrat bratrů dominikánů zpět do kláštera se datuje krátce po roku 1500 za Zdislava Berky, který byl stoupencem Ferdinanda I. Habsburského. V druhé polovině 16. století mezi dominikány a rodem Berků, kteří patřili k luteránské vrchnosti, velmi často docházelo ke konfliktům.¹¹

V roce 1633 švédská armáda dobyla Jablonné a vydrancovala klášter¹² (některé prameny mluví o vypálení). Díky východočeské větvi Berků z Dubé, která zůstala věrná katolické církvi, se obnovil kult Zdislavy a centrem se stal opět dominikánský klášter v Jablonném. Důkazem toho je zbudovaný náhrobek nad hrobem paní Zdislavy a zachovaný cyklus 24 olejomalb, na kterých jsou znázorněny život a zázraky sv. Zdislavy. Stavba kláštera byla až do roku 1683 „z hlíny a dřeva“,¹³ a tak dominikáni za přispění majitelů sousedního panství Mimoň a Lemberk v 80. letech 17. století zahájili barokní přestavbu svého válkou zničeného kláštera.¹⁴ Stavení kláštera bylo od roku 1683 postupně strháváno a obnovováno stavbou zděnou.¹⁵ V roce 1696 byla dokončena hrubá stavba.¹⁶

Postupně došlo i na novou stavbu kostela, takže 18. listopadu 1699 byl položen Františkem Antonínem Berkou z Dubé základní kámen barokního chrámu sv. Vavřince, který projektoval známý vídeňský architekt Jan Lukáš Hildenbrand. Po úmrtí Františka Antonína Berky v roce 1706 stavba kostela pokračovala pomalu a to nejdříve za podpory hraběnky Rozálie Kinské (nová majitelka panství). Kostel byl dostavěn až a po její smrti¹⁷ a o dva roky později přeneseny do opravené krypty pod ní i ostatky Zdislavy z Lemberka, které byly při stavbě kostela v roce 1702 vyzvednuty.¹⁸ Hlavní oltář byl zhotoven až v roce 1775.¹⁹

Klášterní kostel se stal farním kostelem na základě dvorského dekretu z 21. března 1786. K dovršení všech útrap vypukl ještě v roce 1788 v Jablonné požár, při kterém vyhořelo skoro celé město a nezůstal ušetřen ani klášter s kostelem.²⁰ Požár zachvátil šindelovou střechu kostelní kupole, zničil hlavní oltář, kazatelnu, lavice a varhany²¹ a na klášteře shořel krov a v horním podlaží rozpukaly klenby. Po tomto velkém požáru Jablonného (24. - 26. listopadu

¹¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 3.

¹² PINKAVA, Viktor. *Geschichte der Stadt Gabel und des Schlosses Lämberg in Böhmen*. Gabel, 1897. s.90.

¹³ BLAŽIČEK O.J., PREISS P.J.M. *Dominikánský Kostel sv. Vavřince v Jablonném*. Olomouc: Krystal, nedatováno. S. 7.

¹⁴ ČERNÁ, Renata. *Jablonné v Podještědí*. Nymburk: Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2014. s.6.

¹⁵ BLAŽIČEK O.J., PREISS P.J.M. *Dominikánský Kostel sv. Vavřince v Jablonném*. Olomouc: Krystal, nedatováno. S.7.

¹⁶ ČERNÁ, Renata. *Jablonné v Podještědí*. Nymburk: Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2014. s.6.

¹⁷ BLAŽIČEK O.J., PREISS P.J.M. *Dominikánský Kostel sv. Vavřince v Jablonném*. Olomouc: Krystal, nedatováno. s.13.

¹⁸ ČERNÁ, Renata. *Jablonné v Podještědí*. Nymburk: Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2014. s.6.

¹⁹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 7.

²⁰ ČERNÁ, Renata. *Jablonné v Podještědí*. Nymburk: Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2014. s.7.

²¹ BLAŽIČEK O.J., PREISS P.J.M. *Dominikánský Kostel sv. Vavřince v Jablonném*. Olomouc: Krystal, nedatováno. s. 13.

1788) byl klášter zrušen (josefínské reformy), i když o jeho zrušení bylo rozhodnuto již roku 1785. V době zrušení kláštera bylo v konventu 12 kněží a dva bratři. Bratři, kteří po staletí pečovali o kult Zdislavy z Lemberka, byli rozpuštěni²² a majetek kláštera koupil 2. dubna 1789 František Josef hrabě Pachta a v areálu zřídil ubytování pro faráře a čtyři kaplany. 14. září 1813 zemřel poslední dominikán Konrád Damasko, který byl v Jablonném až do své smrti farářem. Fara v Jablonném byla v roce 1900 povýšena na děkanství.²³

Dominikáni se do kláštera dočasně vrátili v roce 1945 (do záboru 1950) a od roku 1989 definitivně. Za důležitý milník v historii lze považovat rok 1995, kdy byla paní Zdislava svatořečena.

5. Období 1945 až únor 1948

5.1. Charakteristika poválečného tříletí

Válečné události a poměry v Protektorátu změnily pohled mnoha československých občanů nejen na svět, ale i na náboženství a na církev. Po vítězném květnu ve velké míře panovalo idealistické nadšení, pracovní obětavost při poválečné obnově a celková euforie. Doba však také přinášela demoralizaci, devalvací lidského života a zhrubnutí. Během krátké doby došlo k obrovské změně politické a historické, k velkým migračním pohybům, což způsobilo chaos ve společnosti. Situace nahrávala udavačství, spekulacím, drancování, odvetám a černému obchodu. Mezilidské vztahy byly narušeny a vyznačovaly se černobílým viděním a rozdělováním na přítel-nepřítel. Ve společnosti byla pociťována potřeba hlubokých přeměn, protiněmecká nenávisť splývala s nenávisť sociální a třídní, ze které vyplývaly snahy o vytvoření národně „čistého“ státu. Odsun německého obyvatelstva byl zejména na počátku prováděn překotně a mluví se tak o divoké fázi odsunu. Vysídlení Němci patřili ze značné části ke katolické církvi.

Též v křesťanském prostředí lze pozorovat dobu velmi vypjatou, plnou zmatků a nedorozumění. Na jedné straně se církev chtěla podílet na obnově demokratického společenského řádu, na straně druhé však na základě historických zkušeností vycítila konkrétní náběhy k totalitnímu režimu, které podřývaly demokratické uspořádání. V tomto období lze připomenout také vydavatelské aktivity řádového kléru, který se zaměřoval především na otázky teologické a pastorační (dominikáni, františkáni a další.). Ze strany kléru byly snahy o

²² ČERNÁ, Renata. *Jablonné v Podještědí*. Nymburk: Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2014. s.7.

²³ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 8-10.

obnovu stávající církevní struktury.²⁴ Bylo nutné převzít správu klášterů do českých rukou, aby na ně nebylo možné uplatnit dekrety prezidenta Beneše.²⁵ Nelze nezmínit aktivní biskupy jako například charizmatického pražského arcibiskupa Josefa Berana nebo Štěpána Trochtu, který byl vězněn v nacistických koncentračních táborech. Biskupové museli stále častěji řešit situaci církevního školství, svobodu člověka, svobodu církve ve společnosti. Je to také období růstu popularity národně pojatých poutí, slavností, tradičních a veřejně projevovaných forem zbožnosti, během války vzrostla úcta k národním světcům. Velmi byla diskutována otázka, do jaké míry se mají křesťané zapojovat do politického života, ve volbách v roce 1946 komunistická strana usilovala i o „katolické hlasy“.²⁶

Postupně začínal mít ve střední Evropě větší vliv Sovětský svaz a tím se i měnil postoj domácích komunistů k církvi. Již v roce 1947 byli významnější církevní hodnostáři sledováni a označováni jako potencionální nepřátelé.²⁷ Jako příklad lze uvést hlášení oblastní úřadovny Státní bezpečnosti v Praze ze dne 29. 12. 1947, které informuje o již déle prováděném sledování pražských dominikánů: *„V klášteře dominikánů v Praze 1... existuje zvláště horlivá bojová skupina, rekrutující se hlavně z kněží kláštera i z laiků, především studentsva. Duchovním vůdcem této skupiny je dominikán Braitto, dále k ní patří Habáň, Dacík, Skácel... Skupina vydává řádový časopis „Růže dominikánská“, vedený ve zpátečnickém duchu. Pod jejím vlivem stojí náboženská revue „Na hlubinu“... s tendencemi středověkého katolicismu. Vliv této revue na katolické kruhy jest značný.... Je důvodné podezření, že Braitto pracuje intenzivně pro vatikánskou zpravodajskou službu... věří v porážku komunismu.“*²⁸

5.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (1945-1948)

V klášterní kronice se uvádí, že klášter v Jablonném v Podještědí byl hned po vyhnání dominikánů za Josefských reforem nebo po smrti posledního dominikána roku 1813 rozdělen na dvě části a tento stav trval až do roku 1945. První část připadla potřebám fary a druhá byla v majetku města, kde bývala městská spořitelna a muzeum, za okupace sekretariát NSDAP (National sozialistische deutsche Arbeiterpartei) a Hitlerjugend.²⁹

²⁴ BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 233-237.

²⁵ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 162.

²⁶ BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 233-237.

²⁷ VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2003, s. 26.

²⁸ VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2003, s. 28.

²⁹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 12.

Již začátkem května začali z Jablonného v Podještědí postupně odjíždět vyšší němečtí úředníci, německá armáda generála Schoenera ustupovala přes město. V průběhu 9. května 1945 bylo Jablonné v Podještědí osvobozováno sovětskou armádou, ve městě panoval chaos a zmatek, docházelo k drancování obchodů, němečtí obyvatelé přehali do lesů apod.. Stávalo se, že opilí vojáci sovětské armády v euforii stříleli na procházející Němce i Čechy.³⁰

Na základě vojenského rozkazu z 16. června 1945 museli němečtí obyvatelé bez rozdílu stáří a pohlaví opustit město. Jejich shromažďování započalo ihned následující den v 5 hodin ráno. Sebou si mohli vzít zavazadla maximálně do 30 kg na osobu a to včetně potravin a osobních potřeb. Jako první byli odsouváni majetnější Němci, protože se dalo očekávat, že se po nich zabere více majetku. Lidé, kteří tento divoký odsun zažili, se o něm často vyjadřovali jako o hnusu, bestialitě, sprostotě a nelidskosti napáchané v prvních dobách české vlády. Kdo to prý neviděl, nezažil, tak nemůže uvěřit. Do vysídlených domů a bytů přicházeli zástupci z Místních správních komisí (dále i MSK), kteří vyhotovovali hrubý inventář. Cennější věci shromažďovali ve skladech k tomu určených. Následně byly domy či byty předány Čechům. Občas se stávalo, že někteří tzv. „zlatokopové“ takto zabrali i více objektů, které následně pouze vydrancovali a vrátili se zpět do vnitrozemí. Mezi příchozími byli jak obyvatelé s pestrou minulostí, tak na druhou stranu i mladí lidé, kteří měli snahu obnovit život ve městě.³¹ Farnice Barbora Spalová ve své knize „Bůh ví proč“ hodnotí odsun z hlediska katolické paměti jako strašlivou ránu a to jak kvůli ztrátě členů církve (ztráta finančních zdrojů na údržbu budov), tak také kvůli vykořeněnosti, kterou odsun přivodil a která je souhrnným pojmenováním pro morální úpadek kraje.³²

Bylo zřejmé, že kvůli odsunu německých kněží nebude dostatek diecézních kněží. Proto litoměřický biskup P. Antonín Alois Weber nabídl dominikánům převzetí jejich bývalého kláštera v Jablonném, zrušeném za josefínských reforem. P. Ambrož Svatoš z pražského kláštera sv. Jiljí se již v květnu vydává do Jablonného navštívit místního, dosud neodsunutého děkana P. Heřmana Sitteho, aby zjistil situaci. Po návratu z Jablonného informuje o situaci otce provinciála Tomáše Dittla a převora kláštera Reginalda Dacíka. Provinciál Tomáš Dittl přislíbil, že pošle žádost o povolení od magistra řádu P. Martina Giletta do Říma, aby dominikáni mohli převzít jablonský klášter.³³

³⁰ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 39

³¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 12.

³² SPALOVÁ, Barbora. *Bůh ví, proč: studie paměti a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 114.

³³ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 41.

P. Ambrož Svatoš nezahálí a pouští se ihned do práce, přestože k převzetí kláštera de iure dochází až později. Jeho práce je zaměřena zejména na kult blahoslavené Zdislavy, takže publikuje brožuru o bl. Zdislavě,³⁴ zavádí elektrické osvětlení do katakomb pod chrámem, zajišťuje renovaci obrazů, pořádá exercicie pro terciářky a pro učitelky náboženství z Prahy a spoustu dalších činností, kterými tak připravil základ pro své následovníky.

Již 12. srpna 1945 se koná v Jablonném první česká národní pout', které se zúčastnil například P. Ambrož Svatoš, br. Teofil Novosad, br. Gabriel Bureš, představený kongregace Těšitelů P. Litomyský. Této pouti byli přítomni i zástupci okresní a místní správní komise. Od 26. srpna 1945 zavedl P. Ambrož Svatoš pravidelné české nedělní bohoslužby, na které dojížděl sám z Prahy³⁵.

30. srpna 1945 byli odsunuti němečtí kněží a to děkan P. Heřman Sitte a katecheta P. Rudolf Tietze. Po nějaké době přichází z Říma kladná odpověď a dominikáni tedy získávají nazpět klášter a to jako filiální dům pražského kláštera sv. Jiljí.³⁶ V těchto záležitostech byl po stránce právní velmi nápomocen P. JUDr. Vít Beneš.³⁷

10. 9. 1945 začala v Jablonném pravidelná česká duchovní správa, kdy je tam delegován (ještě ne asignován) P. Zdislav Varaďa, kaplan a člen konventu plzeňského. P. Zdislav Varaďa byl jako vikář a administrátor fary úředně potvrzen 30. října 1945.³⁸

V průběhu října 1945 se P. Ambrož Svatoš účastnil jednání ohledně převzetí druhé části kláštera, která byla ve vlastnictví města a po skončení války se uvolnila po NSDAP a Hitlerjugend.³⁹ Přes příslibení MSK, že druhá část kláštera nebude přidělena nikomu jinému, se navrácení této části kláštera odkládá. Později dokonce došlo k situaci, že členové MSK, kteří příslibili přidělení druhé části kláštera, byli zatčeni pro podvody a noví členové se k původnímu slibu nehlásili a někteří dokonce usilovali o využití prostor pro městskou knihovnu a muzeum. Při dalších jednáních P. Jiljí argumentuje, že pro svou činnost jim farní část budovy nestačí. Spor nakonec vyústil v dohodu, která byla stvrzená směnnou smlouvou z 20. 11. 1945 mezi obcí Jablonné v Podještědí a konventem dominikánů. Smlouva však nebyla zapsána do pozemkové knihy, takže městská část budovy byla i nadále považována za majetek města.⁴⁰

³⁴ Kniha se jmenuje *Blahoslavená Zdislava*- Krystal, 1. vydání vyšlo 1948 (znovu vyšla v roce 1970 pod názvem *Pani Zdislava*)

³⁵ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 11.

³⁶ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 41.

³⁷ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 11.

³⁸ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 43.

³⁹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 12.

⁴⁰ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 43.

26. října 1945 byl do Jablonného přidělen další duchovní a to P. Jiljí Dubský, OP (člen pražského konventu, čerstvě po studiích⁴¹). Noví duchovní si začínají zvykat na pohraniční poměry, jejich aktivity se stále rozrůstají. Postupně slouží dvě nedělní mše svaté, první v němčině a druhou pouze česky. Německá část obyvatelstva je mnohem zbožnější a nábožensky uvědomělejší. Začátky služby v Jablonném nebyly jednoduché, problematické bylo sehnání hospodyně, lidé se navzájem neznali, německá část obyvatel nesměla z domů vycházet po 20. hodině apod..⁴² Kostelníkem byl švec pan Šuma, který bydlel v dřevěném domě č. 31 naproti kostelu a vypomáhal s chovem králíků a slepic, nosil mléko, tvaroh a chléb apod.. Prvními ministranty se stali chlapi Volík a Hlaváček z Markvartic a Pudil z Valdova. Varhaníka dělá František Kastner, který sice nebyl katolík, ale hrát uměl výborně.⁴³

V roce 1946 zůstává obsazení kláštera bez zásadních změn, P. Zdislav Varaďa působí jako administrátor děkanství a farnosti v Dubnici, vyučuje náboženství v obecné a národní škole ve městě. P. Jiljí Dubský byl 15. 2. 1946 ustanoven druhým kaplanem, vykonává v klášteře funkci ekonoma a na starosti má výuku náboženství v okolních obcích. Je duchovním vůdcem v Junáku a v klášteře organizuje dětské nedělní besídky i s využitím loutkového divadla. Společně s P. Rozárieusem Petrem a br. Teofilem Novosadem sloužili mše svaté v celém okolí Jablonného.⁴⁴

Těmito a dalšími aktivitami se stal klášter s poutním chrámem sv. Vavřince jedním z duchovních center v severních Čechách a centrem kultu paní Zdislavy. Tradiční zdislavské slavnosti se konají vždy na konci května, kdy do Jablonného přijíždí nejen jednotliví poutníci, ale i hromadné výpravy z různých krajů Čech, Moravy a Slovenska. V klášteře probíhají exercicie pro dominikánské terciáře a o prázdninách klášter hostí například tábor studentek a profesorek náboženství, kterého se účastnil i pražský arcibiskup msgr. Josef Beran.⁴⁵

Bratři měli na starost nejen farnost v Jablonném, ale i celou řadu okolních farností, ve kterých zajišťovali mimo kněžské služby i výuku náboženství apod. Jednalo se o farnosti v těchto obcích: Cvikov, Dubnici, Heřmanice, Jitřavu, Janovice, Lemberk, Petrovice, Postřelnou, Rynoltice, Velký Valtinov, Kněžice a Zdislavu. V Jablonném byla nemocnice, kde sloužily

⁴¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 12.

⁴² SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 43.

⁴³ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 12-13.

⁴⁴ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 47-48.

⁴⁵ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 49.

sestry sv. Kříže, všechny německé národnosti. Po odsunu německých sester do Německa práci v nemocnici převzaly sestry premonstrátky.⁴⁶

V roce 1947 místo P. Rozára Petra přišel z Plzně P. Efrém Chocholoušek, byl ustanoven jako třetí kaplan a měl na starost výuku náboženství.⁴⁷

Přes snahu duchovních o zapojení místních obyvatel do života kláštera, nejeví lidé z blízkého okolí o duchovní život příliš velký zájem. Naopak poutní kostel i katakomby s hrobem bl. Zdislavy budí velkou pozornost u poutníků a návštěvníků z celé republiky. I v roce 1947, kdy byl svátek bl. Zdislavy přeložen z 30. května na 2. června, se zúčastnily stovky poutníků průvodu městem a slavné mše svaté. Odpoledne svátek pokračoval průvodem kolem Zdislaviny studánky na zámek Lemberk, kde bylo uděleno svátostné požehnání a následoval doprovodný program.⁴⁸

V litoměřické diecézi ke konci roku 1946 a v roce 1947 proběhly ještě další změny, které přímo nesouvisí s klášterem, ale přesto se ho dotýkají. Na doporučení Vatikánu se v listopadu 1946 vzdává svého úřadu 16. litoměřický biskup ThDr. Antonín Alois Weber (nebyl zařazen do odsunu, protože za války vedl protinacistický odboj), který měl velký podíl na návratu dominikánů do Jablonného. Naštěstí v září 1947 se stává 17. litoměřickým biskupem z pověření papeže Pia XII. salesián ThDr. Štěpán Trochta (vysvěcen na biskupa 16. 11. 1947), jenž v mnohém navázala na svého předchůdce a který se stal nadšeným ctitelem bl. Zdislavy.⁴⁹ Biskupské heslo si zvolil „pracuj, obětuj se a miluj“.⁵⁰ Podporoval šíření kultu bl. Zdislavy a v Jablonném navštěvoval její hrob. Litoměřický biskup ThDr. Štěpán Trochta se stává v roce 1948 prvním oficiálním žadatelem o kanonizaci bl. Zdislavy, ale politické poměry bohužel nedovolovaly další jednání, takže prozatím zůstalo pouze u předložení žádosti papeži Piu XII..⁵¹

5.3. Zhodnocení období (1945-1948)

Málo které období se může pochlubit takovým množstvím zdrojů jako období krátce po válce, což je způsobeno tím, že se jedná o období z hlediska historie velmi bohaté, o které se zajímá velký okruh lidí. Jsou to však převážně zdroje týkající se národní úrovně. Naopak zdrojů týkajících se přímo Jablonného nebo kláštera je velmi málo, což je způsobeno skutečností, že Jablonné bylo jako oblast Sudet vysídlena, nové obyvatelstvo z velké části upřednostňovalo

⁴⁶ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 15.

⁴⁷ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 15.

⁴⁸ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 50.

⁴⁹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16.

⁵⁰ NOVOSAD, Jaroslav. *Štěpán Trochta: svědek "T"*. Praha: Portál, 2001. s. 67-73.

⁵¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16.

jiné životní hodnoty než zájem o historii. I pamětníků, kteří jsou o klášteře schopni sdělit vzpomínky z této doby je velmi málo, protože nově příchozí obyvatelé většinou nebyli věřící a o církve v lepším případě nejevili zájem, mnozí již také zemřeli. Velký kus práce pro popsání situace kláštera v období 1945 až 1950 udělal místní historik Jaroslav Slabý, který chybějící informace pracně dohledal v archivech a seskupil ve své bakalářské práci.

Situace v Jablonném v některých věcech koresponduje se situací v celé republice. Lze nalézt ale i rozdíly a to především z důvodu, že se Jablonné nachází v oblasti Sudet. Velká část původních německy mluvících obyvatel byla odsunuta, uvolněná oblast byla osídlována zájemci z vnitrozemí, kteří často odcházeli do pohraničí, protože v rodišti nebyli schopni se dostatečně zajistit. Struktura nových obyvatel, jejich zaměření, pohnutky nebyly vždy ideální předpoklady pro zakládání „nových Sudet“. Právě tyto předpoklady mají až dodnes velký vliv na život v této oblasti, kdy počet místních věřících není významný a do Jablonného směřují spíše poutníci než věřící z města a jeho okolí. Období krátce po válce si člověk spojuje s pozitivními i negativními situacemi jako bylo nadšení, chuť nově budovat, slavnosti a poutě, ale i nenávisť k Němcům, rabování, rozdělováním na přátele a nepřátele. Oblast Sudet je bohužel spojena ve velké míře s těmi negativními.

Za velkého přičinění P. A. Svatoše aktivity kláštera byly v souladu s celonárodním směřování církve, kdy dochází k vydavatelským aktivitám, převzetí klášterů, pořádání poutí, nárůstu úcty k národním světcům. Přestože byl po odchodu německého kléru nedostatek kněžích, lze říci, že se krátce po druhé světové válce dominikánům v Jablonném v Podještědí podařilo v tomto poutním místě obnovit duchovní život.

6. Období od února 1948-1968

6.1. Charakteristika období od února 1948 do roku 1968

Po Vítězném únoru (25. 2. 1948) získala KSČ naprostou moc ve státě a snažila se uzákonit tuto absolutní moc i v ohledu náboženském.⁵² V roce 1948 probíhala jednání mezi státem a církví. V čele delegace biskupského sboru stál litoměřický biskup ThDr. Štěpán Trochta.⁵³

Došlo také ke změně v provincii dominikánů a novým provinciálem se po smrti Tomáše Dittla stal P. Ambrož Svatoš, který nezapomíná na bl. Zdislavu.⁵⁴

⁵² DEMEL, Zdeněk. *Pod dohledem církevních tajemníků: omezování činnosti katolické církve v Československu 1945-1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s. 8.

⁵³ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 51.

⁵⁴ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 51.

Od února 1948 byl katolicismus považován komunisty za jednoho z předních nepřátel nového režimu. V tomto období začíná ze strany KSČ likvidace řádů, potlačování svobodného sdružování, odebrání státních souhlasů k výkonu duchovenské činnosti, dochází k politickým procesům, potlačování svobody tisku⁵⁵ (např. časopisu *Růže* dominikánská bylo odňato povolení k tisku již 1. prosince 1948⁵⁶). Státní moc chtěla ovládnout katolickou církev a jeden z prostředků byla snaha o zrušení řádových škol a teologických fakult.⁵⁷ Byla zřizována funkce církevních tajemníků, kteří dohlíželi na život duchovenstva a informovali ústředí.⁵⁸ Tím se církev dostávala pod přísný státní dozor. Mezi další omezující opatření patřila povinnost uzavřít sňatek občanskou formou, církevní sňatek nesmí předcházet občanskému, převzetí matrik národními výbory od církvi atd..⁵⁹

Prakticky od roku 1948 dochází z důvodu útlaku ze strany režimu k tzv. rozdělení české katolické církve na „domácí oficiální“, „domácí skrytou- podzemní“ a „exilovou církev“. Rozdělení tohoto druhu nebylo přáním církve, ale nutností a trvalo až do roku 1989.⁶⁰

Pronásledování katolického duchovenstva začalo po únoru 1948 velmi brzy, takže například z dominikánů již v září 1948 byl zatčen a odsouzen (24. září 1948) na 2 roky Metoděj Habáň, v roce 1949 Alfonz Hutař (odsouzen na 8 let). Mezi dalšími lze jmenovat Silvestra Braitu s dalšími 9 řeholníky.⁶¹

10.června 1949 z popudu KSČ a za pomoci tzv. „vlasteneckých kněžích“ (kněz Josef Plojhar aj.) byla státem zřízena organizace Katolická akce (KA). Biskupové proti KA vystoupili 15. června 1949 svým pastýřským listem „Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“, který mnozí kněží přes zákaz ze strany KSČ a hrozby postihu četli věřícím.

V dubnu 1950 byla ve dvou fázích provedena akce K, kdy státní moc provedla likvidaci klášterů s cílem převýchovy řeholníků podle představ komunistů. Řeholní bratři byli odvezeni do tzv. centralizačních klášterů (např. Broumov, Králíky, Osek, Hejnice), aktivnější osobnosti a představení byli svezeni do internačních táborů, kde byl ztřeštěný režim (např. Želiv). Akce

⁵⁵ BALÍK, Stanislav, a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 238-239.

⁵⁶ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*. Brno: Doplněk, 1993. s. 288.

⁵⁷ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 175-176.

⁵⁸ DEMEL, Zdeněk. *Pod dohledem církevních tajemníků: omezování činnosti katolické církve v Československu 1945-1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s. 12.

⁵⁹ BALÍK, Stanislav, a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 39.

⁶⁰ VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2003, s. 239.

⁶¹ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 173-174.

s obdobným cílem byly zaměřeny i na řeholnice (akce Ř) atd.⁶² V koncentračních klášterech vládli ateističtí komunisté, řeholníkům bylo zabráněno stýkat se s obyvatelstvem, ubytování bylo velmi stísněné, tvrdě pracovali, nesměli nosit hábity, byly jim předčítány články ze stranického tisku, probíhalo školení z marxismu-leninismu, byly jim promítány „vhodné“ filmy. Nejhorší bylo psychické utrpení pramenící ze stálého omezování svobod a z neustálé komunistické propagandy.

Cesta z internace byla rozdílná a mnozí v internaci setrvali až do roku 1953. Řada z nich okamžitě nastoupila k PTP. Komunistům se rozptýlením bratrů podařilo znemožnit společný řeholní život, takže i přijímání nových členů bylo omezeno. Většina dominikánských kněží musela i poté působit v ilegalitě, řád si musel zvykat na konspirační metody práce, což bylo spojeno s velkým rizikem, často byli vyslýcháni státní bezpečností, velkou oporou pro své znalosti sekulárního práva byl dominikánům JUDr. Vít Beneš. Pro stálý tvrdý tlak státních orgánů se bratři mohli setkávat velmi málo.⁶³

Represe trvala až do začátku 60. let, kdy je možné sledovat mírné uvolnění poměrů. V této době byla vyhlášena amnestie, která se týkala i politických vězňů a mezi propuštěnými byli i dominikáni. Z pravidla si však museli hledat civilní zaměstnání, protože až na výjimky jim byl odpírán státní souhlas. Udržovat společný řádový život bylo obtížné, některým se podařilo působit ve farní duchovní zprávě, a tak předávat lidem plody dominikánského charismatu. Přes mírné uvolnění poměrů nebylo období až do roku 1967 snadné, ale znamenalo postupné nabírání sil po teroru let padesátých.⁶⁴

6.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (od února 1948-1968)

Na počátku roku 1948 odchází z Jablonného do pražského kláštera sv. Jiljí P. Jiljí Dubský. Nově jako kronikář a správce církevního majetku přichází P. Michael Václav Chaloupka (15. srpna 1948 byl jmenován vikářem a třetím kaplanem⁶⁵). P. Zdislav Varad'a zastává funkci administrátora a současně je správcem vikariátního úřadu v Jablonném.⁶⁶

Otcové se v roce 1948 opět připravují na pouť a chtějí před poutí stihnout opravu alespoň průčelí chrámu sv. Vavřince. V den pouti (6. června 1948) byl chrám od ranních hodin obklopen

⁶² BALÍK, Stanislav, a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 78.

⁶³ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 193-195.

⁶⁴ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 202-204.

⁶⁵ *Kronika kláštera Jablonné v Podještědí*, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16.

⁶⁶ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 52.

velkým množstvím poutníků, přijížděly výpravy například z Litoměřic, Turnova. Průvody šly i z okolních farností. Hlavní mši svatou sloužil P. Ambrož Svatoš. Po ni všichni již očekávali příjezd litoměřického biskupa Štěpána Trochty. Odpolední průvod na Lemberk byl doprovázen zpěvem zdislavských písní a vyjadřováním úcty lidu k bl. Zdislavě.⁶⁷

Prázdninový třítydenní tábor vedl tento rok provinciál řádu P. Ambrož Svatoš, který měl pro učitelky náboženství velmi zajímavý cyklus přednášek. 1. srpna 1948 byl odvolán P. Efrém Chocholoušek a místo něj je jmenován druhým kaplanem P. Amrož Svatoš. V Jablonném je také zmiňován P. Bernardin Skácel, ředitel institutu „Zdislava“, tzn. Ústavu pro vzdělávání učitelek náboženství a farních sester.⁶⁸ Pět sester z tohoto institutu pod vedením své představené Blanky Holubové vypomáhalo při péči o kostel a klášter apod..⁶⁹

P. Zdislav Varad'a se 19. dubna 1949 vzdává úřadu zástupce správce vikariátního úřadu a následně byl odvolán z administratury v Jablonném, funkce kaplana a představeného kláštera mu zůstává. Novým administrátorem se stává P. Alfons Hutař z Litoměřic a odsud sem byl také přeložen řeholní bratr Štěpán Urban.⁷⁰ Lze konstatovat, že v tomto období v Jablonném působí tři kněží (P. Zdislav Varad'a, P. Alfonz Hutař, P. Michael Chaloupka), řeholní Bratr Štěpán Urban, učitelky náboženství- Ludmila Mlčochová, Ludmila Holubová, Marie Petružová a studentka náboženství Anna Nová.⁷¹

Když v červnu 1949 biskupové vydávají pastýřský list proti KA („Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“), je také v Jablonném P. Alfonz Hutař přes varování funkcionářů KSČ odhodlán, že list věřícím přečte. V důsledku toho byl dozor nad klášterem ještě více zpřísněn. Zprávy církevních tajemníků se vyjadřují takto: „*Klášter je střediskem všech reakčních živlů z okolí. Veškeré osazenstvo je reakčního protistátního smýšlení, ve kterém vyniká vedoucí kláštera Varad'a Josef a administrátor fary Hutař Václav.*“ „*P. Zdislav Varad'a má k lidově demokratickému zřízení postoj záporný, je reakčního smýšlení, velmi oblíben u církevních nadřízených. Povahy je uzavřené, nepřístupné. Ke KA se nevyjádřil.*“ „*P. Alfonz Hutař projevil ústní souhlas pro dohodu církve se státem, k lidově demokratickému zřízení má postoj záporný, vystupuje otevřeně proti, oběžníky arcibiskupa Berana četl velmi důrazně a se štvavým komentářem.*“⁷²

⁶⁷ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 52-53.

⁶⁸ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16.

⁶⁹ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 54.

⁷⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16.

⁷¹ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 56.

⁷² SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 56-57.

I v důsledku výše uvedeného byl P. Alfonz Hutař koncem roku 1949 zatčen StB a uvězněn na Pankráci. V průběhu vyšetřování P. Hutař statečně odmítl podepsat spolupráci s režimem, i když mu bylo nabízeno propuštění. Soudní přelíčení se konalo 21. ledna 1950 a to za účasti pouze dvou policistů, soudního tribunálu. P. Hutaře přišel podpořit provinciál P. Amrož Svatoš a P. Vít Beneš. Nakonec byl P. A. Hutař odsouzen na 8 let⁷³ žaláře.⁷⁴

V tomto období byla ze strany KSČ připravována likvidace řeholí. Státní úřad pro věci církevní (SÚC) v jednom návrhu z března 1950 počítal s tím, že celý dominikánský řád bude soustředěn do kláštera v Jablonném v Podještědí, což se nakonec nerealizovalo.⁷⁵

Na začátku roku 1950, tzn. před provedením akce K, je představeným kláštera stále P. Zdislav Varaďa, který však často jezdí do Prahy, takže se v Jablonném zdržuje velmi málo. Dále se v klášteře nachází P. Michael Chaloupka (který je uváděn jako administrátor farností v Jablonném, Rýnolticích a Jitřavě⁷⁶), řeholní bratr Štěpán Urban, který 20. března 1950 odchází do Znojma, tři učitelky náboženství a jedna studentka náboženství. 14. března 1950 dále přichází P. Alois Mikulčík.

V rámci akce K nebyl dominikánský řád určen pro první vlnu záboru, ale až pro vlnu další. Klášter tak byl přepaden zmocněncem Oldřichem Pikartem a členy StB v noci z 4. května na 5. května 1950. V klášteře se nacházel pouze P. Zdislav Varaďa, P. Antonín Petr a P. Michael Chaloupka, kteří byli internováni do CK Broumov. P. Alois Mikulčík byl v době záboru na misijní cestě, takže jej zábor nezastihl. V klášteře zůstávají kuchařka Ludmila Vavříčková, učitelky náboženství Marie Perůjová a Ludmila Mlčochová. Ráno 5. května 1950 nastupuje soupisová komise, která vyhotovila seznam majetku kláštera, ve kterém bylo uvedeno, že nemovitý majetek řád nevlastnil.⁷⁷

Inventář kláštera převzal za částku 1438,- Kč MNV (Městský národní výbor) v Jablonném v Podještědí, kterou odvedl Náboženské matici v Praze. O budovu se začal zajímat MNV v Jablonném v Podještědí, protože zde chtěl umístit internát Severočeských pil. Protože však o budovu projevil zájem více subjektů, byl vypracován plán kláštera a tři situační zprávy, které popisují nejen stav z hlediska stavebního, ale zmiňují i vnitřní zařízení a návrhy na využití objektu. Budova byla chápána jako majetek dvou vlastníků, protože se dominikánům po válce

⁷³ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 173.

⁷⁴ *Kronika kláštera Jablonné v Podještědí*, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16-17.

⁷⁵ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 58.

⁷⁶ *Kronika kláštera Jablonné v Podještědí*, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 17.

⁷⁷ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 59-60.

nepodařilo získat městskou část do svého vlastnictví, takže budova čp. 33 byla majetkem města Jablonného v Podještědí a budova čp. 32 byla majetkem římskokatolického úřadu.⁷⁸

Již následující den po přepadení kláštera v rámci akce K, tzn. 5.větna 1948, byl přivezen z Liberce kapucín P. Bonfil Bošek, který se měl stát administrátorem farnosti.⁷⁹ P. Bošek však odmítl převzít farnost v Jablonném v Podještědí do správy.⁸⁰

Na návrh administrátora libereckého děkanství Kodery byl ustanoven administrátorem farnosti v Jablonném dosavadní liberecký kaplan Hendrich.⁸¹ V archivu litoměřického biskupství se uvádí, že 20. 6. 1950 byl ustanoven s platností 1. 7. 1950 čtvrtý kaplan v Liberci P. Josef Hendrych administrátorem v Jablonném v Podještědí, Jitřavě a v Rynolticích.⁸²

10. října 1950 byl podepsán protokol o předání kláštera KNV (Krajský národní výbor) referátu V, který tam na základě výnosu zřídil v listopadu družinu mládeže národní školy.⁸³

28. 5. 1958 byl děkanský úřad v Jablonném v Podještědí předán na základě protokolu Karlu Kahounovi.⁸⁴

6.3. Zhodnocení období (od února 1948-1968)

S příchodem svobody po roce 1989 měli historikové a zájemci o studium komunistického režimu v ČR již dostatek času, aby objektivně zhodnotili období od února 1948 do roku 1968. Je velmi důležité zpracování dobových záznamů do objektivní podoby, díky archivu bezpečnostních složek jsou samotné informace zachovány, ale původní zápisy jsou tendenční a neobjektivní. Také velké množství záznamů bylo skartováno a můžeme pouze spekulovat o důvodech skartace. Naopak okruh pamětníků, z jejichž vzpomínek by bylo možné čerpat, je omezený, protože určitá část věřících z důvodu strachů z represí otevřenou náklonost a styky s církevními představenými jednak omezila nebo mnozí z nich již zemřeli. Z hlediska získání informací je tedy toto období bohaté na písemné zdroje, ale opět spíše z hlediska celorepublikového než z hlediska lokality Jablonného a kláštera. Navíc od roku 1950 do roku 1968 klášter v Jablonném nebyl obýván dominikány, takže žádné zdroje o působení dominikánů v klášteře ani být nemohou. Získané informace se týkají především farnosti, jejíž chod zajišťoval diecézní administrátor.

⁷⁸ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 61.

⁷⁹ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 63.

⁸⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 17.

⁸¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 16.

⁸² Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

⁸³ SLABÝ, Jaroslav. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999, s. 61.

⁸⁴ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

Situace dominikánů v Jablonném a v klášteře se v období 1948 až 1968 neuvěřitelně podobá situaci celonárodní církve, kdy jak v jablonském klášteře tak na celostátní úrovni je katolicismus nepřítelem nového režimu. Začínají se likvidovat řády včetně řádu dominikánů v Jablonném, postupně probíhají politické procesy, které opět zasáhly i dominikány v místním klášteře (politický proces s místním dominikánem P. Alfonzem Hutařem). O klášteře se psalo jako o středisku reakčních živelů. Zásahy komunistické moci začínali v klášteře pociťovat zejména v 2. polovině roku 1949 v souvislosti s tzv. akcí K a vyvrcholily 4. května 1950, kdy byl prakticky klášter zrušen, dominikáni byli odvezeni do centralizačního kláštera a na jejich místo přicházejí diecézní kněží. Duchovní život v Jablonném sice zcela nezanikl, ale byl značně narušen a snaha bratrů dominikánů o budování poutního centra omezena.

7. Období od 1968 do listopadu 1989

7.1. Charakteristika období od 1968 do listopadu 1989

Po kratičkém náznaku liberalizace na jaře 1968 došlo k „druhé“ etapě pronásledování církve a nastalo 20 let normalizace. Tato druhá etapa nebyl tak drastická jako v padesátých letech, jednalo se spíše o byrokratickou šikanu, tajné sledování, udávání, krátkodobé věznění. Režim se snažil zabránit aktivizaci laiků a ekumenismu.

Rok 1968 znamenal pro většinu společnosti novou nadějí. Do řádu dominikánů byli již 5. ledna 1968 přijati jako novicové tři studenti teologie a to Dominik Duka, Jindřich Gajzler a Tomáš Václav Pospíšil. P. Metoděj Habáň zařídil pro nejnadanější studenty pozvání ke studiu v Římě na dominikánské univerzitě Tomáše Akvinského. Jednalo se o Tomáše Václava Pospíšila, Jindřicha Gajzlera a Vincenta Diviše, ale nakonec mohl vycestovat pouze Tomáš Václav Pospíšil.⁸⁵

Po 20 letech útlaku mohli nyní bratři žít svobodněji a mohli dokonce vystupovat jako dominikáni. Bylo domluveno, že bratři mají vytvářet na farách malé 2 až 3 členné pastorační komunity, a tak byly se souhlasem příslušných biskupů vytvořeny komunity v Jablonném v Podještědí, v Praze, Plzni, Olomouci a ve Znojmě. Po srpnové okupaci bylo jasné, že nastane snaha o návrat poměrů před rokem 1968, přesto v roce 1969 mohl být po 20 letech znovu vydán katalog provincie, byla konsolidována správa provincie, obnoveny a upevněny zahraniční kontakty.⁸⁶

⁸⁵ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. Historie dominikánů v českých zemích. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 204.

⁸⁶ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. Historie dominikánů v českých zemích. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 205-208.

Období „normalizace“ a z toho plynoucí obnovený tlak nakonec pocítili i dominikáni. Církevní tajemníci zasahovali do slavení liturgie, vytýkali obsah kázání, měli vliv na státní souhlasy k výkonu duchovenské činnosti, mnohdy bránili v uskutečňování liturgické reformy II. vatikánského koncilu.⁸⁷ Bratři byli překládáni do jiných farností a tak docházelo k likvidaci malých pastoračních komunit. Jedinou výjimkou zůstalo Jablonné v Podještědí, kde vzdor všemu, vytrvali bratři Jindřich Gajzler a František Švercl prakticky až do zhroucení komunistického režimu. Museli odolávat častým výslechům státní bezpečnosti, Jindřichu Gajzlerovi byl odňat státní souhlas a byl i uvězněn. Vedení provincie bylo pečlivě sledováno StB, provinciál dokonce pracoval jako údržbář u sester dominikánek ve Střelcích u Brna. V akademickém roce 1972/73 byla zrušena možnost externího studia dominikánů, museli se vrátit do kněžského semináře v Litoměřicích a byli chápáni jako diecézní bohoslovci. Další bratři mohli být do řádu přijímáni pouze tajně.⁸⁸

Během sedmdesátých let bylo nutné nově uspořádat život provincie. Podzemní činnost byla bohatší. Bratři nemohli spolu bydlet v běžném konventu, a tak udržují kontakt prostřednictvím tzv. teritoriálních konventů, které se pravidelně schází na setkáních zvaných „*conveniat*“. Perzekuce ze strany komunistického režimu trvala i nadále, čehož důkazem je například to, že dominikáni Jindřich Gajzler (v roce 1977) a Dominik Duka (v roce 1981) byli zatčeni a odsouzeni.⁸⁹

V osmdesátých letech represe od komunistické diktatury začala pozvolna slábnout a do dominikánského řádu začalo přicházet poměrně mnoho nových bratří, setkávali se také v konspirativních bytech, řešila se otázka tajného svěcení apod..⁹⁰ Na díle obnovy řádu se nepodíleli pouze bratři, ale byla to spolupráce celé dominikánské rodiny: kromě bratří také mnišek, sester z dominikánských kongregací a III.řádu, dnešních laických sdružení sv. Dominika.⁹¹

V roce 1986 provinciál P. Ambrož Svatoš požádal po 38 letech o uvolnění z officia provinciála a o jmenování br. Dominika Duky provinciálem. Této žádosti bylo s okamžitou platností magistrem řádu vyhověno. O tomto jmenování existuje pouze krátká zmínka v zápisu

⁸⁷ DEMEL, Zdeněk. *Pod dohledem církevních tajemníků: omezování činnosti katolické církve v Československu 1945-1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s. 13.

⁸⁸ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 211.

⁸⁹ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 216.

⁹⁰ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 220-221.

⁹¹ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 222.

z vizitační cesty magistra řádu a písemný dokument o jmenování byl vystaven dodatečně až v roce 1992.⁹²

Lze souhlasit s tím, že dlouhé období totalitního režimu je éra vlády zla na jedné straně a zkoušení ryzosti pravověrných na straně druhé a je přirovnávána k různým obdobím pronásledování křesťanů.⁹³

7.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (1968 až listopad 1989)

V srpnu roku 1968 kněžskou službu v Jablonném ještě stále od roku 1958 vykonával diecézní kněz P. Karel Kahoun. Město v roce 1968 znovu projevilo zájem o návrat dominikánů, kteří však s návratem do Jablonného vyčkávají.

V kronice města Jablonného v Podještědí se zmiňuje průběh poutě z roku 1969, která se konala v neděli 1. června. Pout' byla inzerována v okresním časopise *Nástup* a v krajském *Průboji*. Účast na pouti byla mimořádně veliká (více jak 4000 lidí), přijelo několik desítek autobusů s poutníky z Hané, Chodska, Náchodska a dalších míst. Mezi poutníky byla katolická mládež a skauti, litoměřický biskup Trochta byl uvítán fanfárami tubačského sboru mladých, sloužilo se 7 mší za účasti českolipského duchovenstva a zástupců řádu dominikánů. Liturgické zpěvy byly doprovázeny i kytarami, produkce rytmických skupin přilákaly i zvědavce z řad místní mládeže. Přes toto pozitivní hodnocení v kronice je z textu patrné ideologické smýšlení doby: *“přitom však nešlo o obnovování náboženského kultu, ale smyslem těchto snah byla propagace města a jeho historických památek k rozvoji turistického a obchodního ruchu..... Celá pout' byla dokladem narušení jednotné politické struktury v minulém krizovém období, jehož průvodními znaky bylo i značné oživení religiozity, aktivizace katolického kléru i lidové strany a svědectví neblahých důsledků z rozpadu jednotné mládežnické organizace”*⁹⁴

Konečně v roce 1969 žádá biskup litoměřický Štěpán Trochta provinciála řádu kazatelů P. Ambrože Svatoše, aby poslal dominikány do Jablonného. V tomto období má zájem o návrat řádů více míst, a tak řešení vzhledem k nízkému počtu řeholníků není jednoduché. Mnoho mladých se na službu připravuje studiem, staří jsou v civilním pracovním poměru, konají službu na farách, u sester nebo již zemřeli. Litoměřický biskup Štěpán Trochta však naléhá až těmito slovy: „Tak budu muset Jablonné svěřit jinému řádu!“⁹⁵

⁹² ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 225.

⁹³ SPALOVÁ, Barbora. *Bůh ví, proč: studie pamětí a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 115.

⁹⁴ SOkA Česká Lípa, *Kronika Jablonné v Podještědí 1945-1974*, Inv. č. 72, K21V, karton č. 72, s. 286.

⁹⁵ *Kronika klášteře Jablonné v Podještědí*, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 18.

Proto P. Ambrož Svatoš žádá hradeckou konsistoř o uvolnění kaplana- dominikána v Holicích v Čechách, P. Jindřicha Gajzlera O.P, aby tohoto 25 letého mladého kněze poslal do Jablonného. Kapitula v Hradci Králové se odchodu svého novosvěceného kněze bránila a po značných tahanicích došlo ze strany P. Ambrože Svatoše k finančnímu vyrovnání s diecézí v Hradci Králové, takže P. Jindřich byl do konce června uvolněn ze služeb královéhradecké diecéze. Na svátek sv. Petra a Pavla odjíždí tedy první dominikán, P. Jindřich Gajzler, do Jablonného, aby převzal vedení duchovní správy a byl první vlašťovkou řádu u hrobu blahoslavené Paní Zdislavy. Zároveň se očekává, že by mohli přijít další spolubratři.⁹⁶

Nakonec tedy s platností od 1. 7. 1969 byl administrátorem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí na základě dekretu ustanoven kaplan z Holic Václav Jindřich Gajzler. Farní agendu převzal od duchovního správce Karla Kahouna.⁹⁷ P. Václava Jindřicha Gajzlera v Jablonném uvítal provinciál řádu P. Ambrož Svatoš O.P. se ct. sestrami OSF ze Slatiňan, které přijely pomoc s úklidem.

Dojmy o stavu kláštera P. Václav Jindřich Gajzler vyjádřil takto: „*V přízemí byl sklad potravin pro školní jídelnu, školní jídelna a kuchyň v bývalém klášterním refektáři a školní toalety. Z klášterních cel, zcela zdemolovaných a špinavých, udělány tzv. klubovny Československého svazu mládeže, sloužící dle pozůstatků slavníků a lahví od alkoholických nápojů k různým nepřístojnostem, dále školní šatny, učebny Pomocné školy, třídy pro družinu mládeže. Budova zchátralá a špinavá. Na dvoře rozlámaná mříž umělecky kovaná, původně z klášterních ambíků. Pan provinciál nechal ihned tuto mříž naložit na nákladní auto, které mě přistěhovalo a poslal ji na opravu k prof. Šimonu a Langrovi do Hradce Králové s tím, že se po opravě zasadí do vchodu kostela, aby mohl kostel přes den větrat. V kostele byly vytlučené vitráže, takže vrabci hnízdili pod štukaturou presbytáře a holubi silně znečišťovali chrámový prostor. Do kostela značně zatékalo. Hrobka i oltář bl. Zdislavy byly v žalostném stavu. Celkový první dojem byl strašný pro kněze, který přišel z krajů poměrně religiozních, kde chrámy odpovídají svým vzhledem smýšlení obyvatelstva. Nebýt svaté poslušnosti a mladistvého elánu, zřejmě bych se otočil na podpadku a utíkal pryč.*“⁹⁸ I pamětníci potvrdili, že klášter a kostel byl v neutěšeném stavu, v přízemí kláštera se nacházela školní družina a jídelna, v patře bydlelo duchovenstvo.⁹⁹

1. července 1969 P. Karel Kahoun (administrátor) projel na motocyklu s P. Jindřichem Gajzlerem celý farní obvod, který má převzít. Většina kostelů byla v neutěšeném stavu, jednalo

⁹⁶ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 18.

⁹⁷ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

⁹⁸ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 18.

⁹⁹ Rozhovor s pamětníkem (30.ledna 2017) Dana Nosková nar. 1945, archiv autora.

se o tyto farnosti: Velký Valtínov- kostel sv. Jana Nepomuckého; Heřmanice- kostel sv. Antonína Paduánského; Petrovice- kostel Nejsvětější Trojice; Dubnice- poutní kostel Narození Panny Marie; Rynoltice – kostel sv. Barbory; Jítrava – kostel sv. Pankráce; Zdislava – kostel sv. Jana Křtitele; Žibřidice – kostel sv. Šimona a Judy.

S nástupem P. J. Gajzlera došlo ke spoustě změn. Již 3. července 1969 započal za pomoci sester františkánek z ÚSP ve Slatiňanech (ubytovaly se na půdě) a chovanců generální úklid v kostele i na faře. Kolem kostela, kde bývalo vždy ticho, po ránu se střechou ozýval radostný zpěv, likvidovaly se nepotřebné věci, vynášelo se obrovské množství holubího trusu, uklízelo se a čistilo. Také byl nově postaven do centra presbytáře prozatímní oltář a to čelem k lidu, který dovezl P. Ambrož Svatoš. Započaté změny se projeví na návštěvnosti nedělní mše svaté, občany města přilákaly provedené novoty, bylo pro ně nezvyklé, že potkávali i v ulicích bratry v dominikánském hábitu.¹⁰⁰

Podle zápisů P. J. Gajzlera v klášterní kronice dostal v červenci 1969 provinciál P. A. Svatoš státní souhlas na výpomoc v Jablonném. Zároveň se snažil P. A. Svatoš zajistit trvalý pobyt sester dominikánek a dalších bratří, kteří by pomáhali s provozem kláštera.¹⁰¹

Noví kandidáti pro vstup do řádu dominikánů museli projít jakousi kandidaturou, aby se zamezilo infiltracím agentů StB do skupiny bratří ve formaci. Znamenalo to strávení minimálně jednoho roku ve společenství III.řádu. A právě klášter v Jablonném byl stanoven noviciátním domem a Jindřich Gajzler novicmistrem.¹⁰²

A tak již v 1. polovině července 1969 přijely sestry dominikánky, kongregace bl. Zdislavy, z Broumova Malvína Černá a Hermína Stoklasová, a prozatímně se ubytovaly na půdě. Začátky byly velmi tvrdé, možná i proto sestra Hermína požádala o návrat a místo ni v prosinci 1969 přišla sestra Eliška Dosoudilová a 10. prosince 1969 i sestra Lucie Škrobánková. Do Jablonného v Podještědí byla poslána ještě sestra Miriam Ventrubová, která byla určena jako představená. Tím mohla mít komunita stanovený pevný řád. Po dvaceti letech byla obnovena výuka náboženství pro malou skupinu dětí, zájem byl i o kostelní scholu, sestry se staraly o úklid kostela, praní, šití, vaření nejen pro obě komunity, ale i pro dělníky pracující v kostele. Sestra Lucie, která vyučovala náboženství, byla po skončení školního roku 1969/1970 odvolána zpět

¹⁰⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 19.

¹⁰¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 19.

¹⁰² ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. Historie dominikánů v českých zemích. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 215.

do Broumova. 15. července 1970 odjela z důvodu nemoci sestra Miriam Ventrubová a zpět se již nevrátila.¹⁰³

Komunita dominikánů v Jablonném byla v tomto období rozšířena¹⁰⁴ o bratry P. Františka Švercla a P. Tomáše Pospíšila, kteří vykonávali funkce kaplanů, na starost měli duchovní správu (9 kostelů), věnovali se mládeži, u které byli velmi oblíbeni.¹⁰⁵

V roce 1970 se pouť k svátku bl. Zdislavy konala opět za pobytu bratří dominikánů a opět se o této události zmiňuje městská kronika (v dalších letech již zmínky o poutích v kronice města nejsou). V souvislosti s církevním otevřením Zdislavina roku byla opět okázale slavena pouť k svátku bl. Zdislavy. Chrám sv. Vavřince byl zcela naplněn. Dále kronika opět uvádí propagandistické formulace, že: *„Jinak celá pouť byla pro místní obyvatele celkem cizí záležitostí; město se na její přípravě nijak nepodílelo a velikou účastí bylo spíše překvapeno..... náboženských úkonů se zúčastňuje jen malý počet starých lidí a z mladších jen katolicky orientovaní jednotlivci; mládež a děti v důsledku intenzivní ateistické výchovy už skoro vůbec ne. Tytéž poměry jsou i v okolních obcích.“*¹⁰⁶

Komunistickému režimu však nebyl moc po vůli rozvoj komunity a duchovní činnosti v Jablonném, celoroční ruch kolem hrobu bl. Zdislavy atd.. Zájmem komunistů bylo nově vzniklou řeholní komunitu v Jablonném rozbít, a tak byl P. Tomáš Pospíšil ustanoven administrátorem v Mimoni. Tím byla řeholní komunita v Jablonném oslabena. Církevní tajemník měl zájem, aby P. František Švercl a P. Jindřich Gajzler požádali o přeložení, ale bratři tomuto nátlaku odolali, přestože si byli vědomi, že za to pravděpodobně ponесou následky.¹⁰⁷ Nenechali se fyzicky z budovy kláštera vystěhovat, ale museli se smířit s tím, že budou v klášteře žít jako nájemníci (v takto nuzných podmínkách vytrvali až do roku 1989). V této drsné realitě se však odehrával pravidelný a věrný klášterní život celé komunity.¹⁰⁸

Situace byla neudržitelná, takže s platností od 1. 8. 1972 biskup Dr. Štěpán Trochta ustanovil administrátorem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí Františka Antonína Švercla. Farní agendu otec Švercl převzal od P. Jindřicha Gajzlera. Biskup Dr. Štěpán Trochta také

¹⁰³ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 20.

¹⁰⁴ OPUSCULUM 2004/04; <http://opusculum.op.cz/2004/04/opus04.pdf>; Vzpomínka na otce Františka; Dominik Duka OP; s. 7-10.

¹⁰⁵ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 21.

¹⁰⁶ SOKA Česká Lípa, Kronika Jablonné v Podještědí 1945-1974, Inv. č. 72, K21V, karton č. 72, s. 320.

¹⁰⁷ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 21.

¹⁰⁸ PODZIMEK, Michal. „Pater Jindřich Gajzler OP, první strážce hrobu svaté Zdislavy.“ in „Zdislava“- časopis litoměřické diecéze; květen 2010: 8-9.

s platností od 1. 8. 1972 ustanovil kaplanem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí novokněze Vladimíra Jedličku.¹⁰⁹

25. října 1972 byl dokonce P. Jindřichu Gajzlerovi odňat státní souhlas, a tak ho P. František Antonín Švercl zaměstnal jako kostelníka.¹¹⁰ Vykonávání administrátora P. Františkem Švercem netrvalo dlouho a to oficiálně ze zdravotních důvodů. V rámci nátlaku byl vydán pokyn, aby bratry nikdo nezaměstnal. Závod Zbrojovka NISA byla pobočka hlavního závodu se sídlem v Jablonci, již byl jiný okres, a v něm o zákazu neměli informace.¹¹¹ Oba tedy nastoupili do závodu NISA¹¹² v Jablonném jako civilní zaměstnanci, P. F. Švercl oficiálně jako skladník a P. J. Gajzler jako seřizovač strojů.¹¹³ Podle výpovědi pamětníků byli bratři i po odnětí souhlasu pod častým dohledem státní bezpečnosti. Dělnice v továrně oblíbeného P. Gajzlera ochranně varovaly: „ten pták už tady zase krouží“, čímž myslely soudruha Sýkora, který byl na P. Gajzlera nasazen. Po revoluci se údajně soudruh Sýkora přišel P. Gajzlerovi omluvit a poprosit ho za odpuštění.¹¹⁴

Farní agendu převzal od Antonína Švercla diecézní novokněz Zdeněk Flejberk, kterého biskup Štěpán Trochta 1. 8. 1973 ustanovil administrátorem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí.¹¹⁵ Protože bratři dominikáni nesměli sloužit mše svaté v kostele, sloužili je tajně po návratu z továrny na stole v jídelně.¹¹⁶

Tlak ze strany státních úřadů byl vyvíjen i na generální představenou M. Dobromilu Pevnou, aby stáhla sestry z Jablonného. Sestry Malvína a Eliška byly dočasně na půl roku přesunuty na brigádu do USP v Střelcích, přesto i v tomto půlroce občas zajely pomoc bratrům do Jablonného, aby nezůstali bez pomoci. Okruh sester byl od prosince 1974 rozšířen o kastelánku z hradu Lemberk ing. Janu Talafantovou, jejíž noviciátní formaci měla na starosti sestra Malvína. Jana Talafantová již v roce 1971 tajně vstoupila do dominikánského řádu a přijala řádové jméno Česlava. V roce 1976 na sebe zakoupila pro řád domek v Jablonném v Podještědí ve Školní ulici čp. 31 (ten sestry využívají dodnes), a stejně jako bratři nastoupila ve zbrojovce NISA.¹¹⁷

¹⁰⁹ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

¹¹⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 21.

¹¹¹ „Vzpomínky zaznamenané P. Damiánem Němcem.“ *Zpravodaj města Jablonného v Podještědí*, březen 2005.

¹¹² V rámci filmového týdeníku byl promítán krátký propagandistický dokumentární film *Srdce se nemá chytat*. (Režie: Filmová a televizní fakulta AMU. 1989.), ve kterém bylo zachycen přímo o. Jindřich v podniku NISA.

¹¹³ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 21.

¹¹⁴ Rozhovor s pamětníkem (30. ledna 2017) Dana Nosková nar. 1945, archiv autora.

¹¹⁵ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

¹¹⁶ PODZIMEK, Michal. „Pater Jindřich Gajzler OP, první strážce hrobu svaté Zdislavy.“ in „Zdislava“- časopis litoměřické diecéze; květen 2010: 8-9.

¹¹⁷ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 21.

5. 1. 1976 byl ustanoven kaplanem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí ing. Josef Batta. 1. 8. 1976 byl ustanoven také kaplanem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí novokněz Josef Nižnanský a od 1. 8. 1977 byl ustanoven kaplanem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí novokněz Pavel Michal.¹¹⁸

Státní bezpečnost znepríjemňovala život P. Gajzlerovi, i když nebyl přímo uvězněn, ale opakovaně ho krátkodobě zatkli, vyšetřovali, dokonce ho chtěli zavřít na infekční oddělení kvůli žloutence, přestože byl zdravý.¹¹⁹ V roce 1977 P. J. Gajzler odsouzen na 9 měsíců za „maření státního dozoru nad církví“. Uvězněn byl v Plzni-Borech, kam mu balíčky a korespondenci zasílala sestra Malvína. Po návratu se u něj projevil počátek žaludečních vředů.¹²⁰

Na žádost P. Amrože Svatoše byl 22. února 1979 proveden prof. MUDr. Emanuelem Vlčkem, DrSc. antropologický průzkum kosterních pozůstatků bl. Zdislavy. Kosterní pozůstatky po vědeckém prozkoumání a odborném vyšetření byly 9. července 1979 definitivně slavnostně uloženy zpět do hrobky v kostele sv. Vavřince v Jablonném za účasti velkého počtu bratrů dominikánů v čele s provinciálem P. Ambrožem Svatošem, dalších kněží litoměřické dieceze a vybraných hostů (např. ThDr. Karel Otčenášek, biskup Královéhradecký; spisovatelka MUDr. Alena Vrbová; za Národní muzeum prof. MUDr. Emanuel Vlček DrSc.).¹²¹ O uložení ostatků píše P. Jindřich Gajzler ve Zprávě o uložení posvátných ostatků blahoslavené Zdislavy, které se konalo dne 9. července 1979 v klášterním chrámu sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí následující:

„V tomto roce byla provedena konzervace a antropologický výzkum posvátných ostatků blahoslavené Zdislavy, patronky rodin, řádu Kazatelského, ochránkyně severních Čech a chlouby města Jablonného. Tato akce byla započata z popudu provinciála řádu P. Ambrože Svatoše, na žádost litoměřické kapituly, kterou v době osíření diecéze po smrti biskupa Dr. Štěpána kardinála Trochty, řídí v osobě dočasného správce – kapitulní vikář Josef Hendrich. Žádosti bylo vyhověno v antropologickém oddělení Národního muzea v Praze a posvátné ostatky byly svěřeny do péče MUDr. Emanuela Vlčka DrSc. Ostatky byly přivezeny na Velký pátek. Jelikož však ještě nebyl opraven relikviář, ve kterém dříve byla umístěna posvátná lebka blahoslavené, byly všechny relikvie provizorně zapečetěny do rakve v kryptě. Pečetění se

¹¹⁸ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

¹¹⁹ Rozhovor s pamětníkem (30. ledna 2017) Dana Nosková nar. 1945, archiv autora.

¹²⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007, s. 21.

¹²¹ VLČEK, Emanuel. „Fyzická osobnost Paní Zdislavy.“ *Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka* vydaný při příležitosti symposia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995. Praha: Krystal OP, 1995. 37-73.

účastnili, mimo místních otců dominikánů a sester, které zde též bydlí od roku 1969, místní dočasný administrátor, členové NM v Praze, zástupce kapituly litoměřické P. kanovník custos Dostálek, který s otcem provinciálem P. Ambrožem Svatošem pečetil. O tomto provizorním pečetění a uložení se více nerozepisují, protože existují verifikované strojopisné záznamy s bližšími podrobnostmi, které jsou uloženy na biskupství litoměřickém, provincialátě O.P., děkanství u sv. Vavřince v Jablonném a v archivu NM v Praze.

Po dokončení úplné obnovy rokokového relikviáře bylo stanoveno datum 9. července 1979 k definitivnímu uložení ostatků. Než popíši podrobně celou slavnost, uvedu ještě některé skutečnosti stran relikviáře a výzdoby. Relikviář byl zpevněn, konzervován, stříbřen a zlacen velmi důkladně prof. Stellou Mertovou z rodu Pachtů z Rájova. Bylo též osazeno nové broušené 8 mm anglické sklo zn. Flout, které dodal z novoborských skláren a též usadil pan Zbyněk Kejzlar. Nelze opomenout pomoc sester dominikánek s přípravou kolem šití podušek, příprava k vnitřní výzdobě apod., která vyžadovala mnoho mravenčí práce a nastavených nocí a bez které by byla celá akce nemyslitelná. Zvláště zde uvádím v první řadě sestru Malvínu Černou O.P. Dále byl pořizován diadém na hlavu světice, který mohl vzniknout jedině proto, že ctihodné sestry dominikánky Kongregace blahoslavené Zdislavy, darovaly na tento diadém ušlechtilý materiál, drahokamy a celou akci financovaly. Jeden kámen – ametyst – darovala hraběnka Mertová, která diadém výtvarně navrhla. Kámen – vltavín – daroval z úcty k bl. Zdislavě sám zlatník, který práci provedl v rekordním čase jednoho měsíce, pan A. Tengler z Prahy.¹²²

Od 24. listopadu 1981 byl prováděn „průzkum“ spodních pater katakomb. Klášter byl obsazen příslušníky státní bezpečnosti a kostel, klášter a katakomby včetně spodních pater byly podrobeny cca třítydenní důkladné prohlídce. Dominikánští bratři Jindřich Gajzler a František Švercl byli donuceni se vystěhovat a ubytovali se v domku sester naproti kostelu, kde v té době žila sama s. Česlava. Co bylo skutečně cílem prohlídky se podle kroniky dominikánů nikdy nezjistilo, jestli se hledala tajná tiskárna, poklad dominikánů nebo archiv gestapa z konce války jsou pouze spekulace.¹²³ Podle vyjádření pamětníka byla celá akce supertajná, hlídky byly před kostelem, v kostele i v katakombách, bylo vynášeno velké množství beden a odváženo neznámo kam.¹²⁴ Průzkum katakomb a celého kláštera byl ze strany StB opět proveden na jaře 1985, ale mnohem důkladněji.¹²⁵

¹²² Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 22-23.

¹²³ „Vzpomínky zaznamenané P. Damiánem Němcem.“ *Zpravodaj města Jablonného v Podještědí*, březen 2005.

¹²⁴ Rozhovor s pamětníkem (30.ledna 2017) Dana Nosková nar. 1945, archiv autora.

¹²⁵ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 25.

Jak již bylo uvedeno výše, život otce Gajzlera byl plný tvrdého komunistického pronásledování, výslechů, útěků před StB, čehož byla přímým svědkem například sestra Edira M. Mendelová OP.¹²⁶ Sestra Edita Mendelová vzpomíná, že „*otcové Jindřich a František spolu se sestrami Malvínou, Eliškou, Alenou a Česlavou vytvořili dominikánskou komunitu, kterou se pro její heroickou věrnost Bohu, řádovému ideálu a speciální ochraně sv. Paní Zdislavě nikdy od roku 1969 nepodařilo komunistům zničit, ač se o to snažili všemi zločinnými prostředky sebevíc. Z jablonského kláštera se v letech 1969 až 1989 stalo skutečné duchovní centrum, kam lidé přijížděli za duchovní obnovou a mnohokrát jsem na vlastní oči viděla velké Boží zázraky v jednotlivých životech.... Nejednou toto dění doprovázelo i fyzické uzdravení na přímlyvy Paní Zdislavy.*“¹²⁷

V roce 1982 proběhlo přes nechuť místního faráře Zdeňka Flejberka malování kostela, které zajišťoval P. Jindřich Gajzler. Opět to bylo spojeno s vyšetřováním StB, kde se vzaly prostředky na materiál a práci.¹²⁸ Někteří přátelé a známí měli obavu z nepříjemností, a že se dostanou do hledáčku StB, a tak i poutníky začali bratři odkazovat jen na faru. Od roku 1984 přitahovala mnoho věřících na poutích pravidelná účast kardinála Tomáška.¹²⁹

V osmdesátých letech byla pastorační činnost v klášteře prakticky znemožněna, zpovídání, křty a duchovní vedení poskytovali bratři tajně. Například P. Michal Podzimek, který v „tajném“ klášteře v Jablonném s bratry Jindřichem a Františkem a dominikánskými sestrami trávil dlouhá léta dětství i mládí vzpomíná, jak jako malý pětiletý ministrant pomáhal u provizorního oltáře- jídelního stolu - při tajných mších svatých nebo jak byl svědkem, kdy se po odpolední směně bratři dlouho do noci modlivali se sestrami chórově breviář. K tomuto účelu dominikánská sestra Česlava Talafantová vyřezala reliéfní sochu sv. Václava- malý tajný svatostánek na jednu velkou hostii. Také zmiňuje, že diecéze měla v obou bratrech dodnes nedocenené kněžské a pastorační vzory a jestliže měl svatý Dominik za heslo kazatelského řádu slovo Veritas- pravda, pak v P. Jindřichovi měl opravdového dominikána.¹³⁰

Až do roku 1987 pracoval P. Jindřich Gajzler v závodě Nisa na třisměnný provoz, pak po zhoršení zdravotního stavu na doporučení lékaře na denní směny.

V komunitě sester se situace v tomto období odehrávalo následovně. S. Eliška Dokoupilová měla od roku 1979 zdravotní potíže spojené s počátkem rakoviny. Přes operaci ve Vejprtech a

¹²⁶ MENDELOVÁ, M. Edita. „Vzpomínka na P. Jindřicha Gajzlera.“ *Zdislava- časopis litoměřické diecéze*, 8 2010: 10-11.

¹²⁷ MENDELOVÁ, M. Edita. „Vzpomínka na P. Jindřicha Gajzlera.“ *Zdislava- časopis litoměřické diecéze*, 8 2010: 10-11.

¹²⁸ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 24.

¹²⁹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 24.

¹³⁰ PODZIMEK, Michal. „Pater Jindřich Gajzler OP, první strážce hrobu svaté Zdislavy.“ in „Zdislava“- časopis litoměřické diecéze; květen 2010: 8-9.

ozařování v Liberci se sice podařilo zhoršující se stav zpomalit, ale přesto se zhoršoval. S přibývajícími obtížemi práci postupně přebírala s. Malvína a 14. dubna 1984 byla s. Eliška Dokoupilová převedena do kláštera v Kadani, kde 23. května 1984 zemřela. Na místo s. Elišky přišla v dubnu 1984 do Jablonného sestra Alena Chromčáková, která zpočátku bydlela v klášteře, ale brzy se přestěhovala k s. Česlavě do domku sester naproti kostelu a snažily se tam žít společný řeholní život. V klášteře tedy žila sestra Malvína (která pro bratry dominikány a sestry vařila) a sestra Alena (starala se o výzdobu kostela a kostelní prádlo). V komunitě sester žily od ledna 1988 do června 1990 také sestry Marie Pištěková a Martina Štěpinová.¹³¹

7.3. Zhodnocení období (srpen 1968 až listopad 1989)

Tak jako u předešlých období je dnes již i pro období normalizace velmi mnoho objektivně zpracovaných písemných zdrojů, napomohlo tomu i zpřístupnění archivů bezpečnostních složek. Navíc toto období spadá do doby, kdy je možné čerpat z výpovědí pamětníků, kteří byli zapojeni do života farnosti, stýkali se s P. Jindřichem Gajzlerem apod..

Po roce 1968 začíná „druhá“ etapa pronásledování církve (již nebyla tak drastická jako v 50. letech) a opět život farnosti a dominikánů v klášteře neuvěřitelně kopíruje celonárodní církevní život. „Pražské jaro“ v roce 1968 přivádí i do kláštera v Jablonném novou naději, která se však v období normalizace postupně mění ve sledování kněžích, udávání, krátkodobé zatýkání, byrokratickou šikanu, odnímání státních souhlasů k duchovní činnosti. Na národní úrovni přicházejí nadějní kněží v osobách Dominika Duky a v klášteře Jablonném jeho dominikánský spolubratr P. Jindřich Gajzler. I zde můžeme hovořit o „skryté-tajné“ církvi, kdy P. Jindřichu Gajzlerovi byl odňat státní souhlas, a bratři vykonávali občanské povolání ve strojírenském podniku, konaly se tajné mše svaté u stolu v jídelně, bratři byli opakovaně vyslýcháni a byly na ně vedeny spisy StB. Zároveň však byl nakonec umožněn státní mocí tolerován „nájemní“ pobyt bratrů v klášteře v Jablonném, což velmi napomohlo připravenosti na novou situaci po roce 1989.

Státní moc se do určité míry sice snažila potlačit klášterní život bratrů, ale ne za cenu drastických opatření jako v roce 1950. Tak se vytvořila v Jablonném komunita kolem bratrů dominikánů, která částečně byla v „ilegalitě“ a plno věcí se muselo dít v tajnosti, vzniklo však mnoho osobních vztahů a vzpomínky pamětníků dosvědčují oblibu obou otců (P. J. Gajzlera a P. F. Švercla). Běžné problémy z normálního života byly méně podstatné a nutnost držet pohromadě vztahy utužovala.

¹³¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 24.

8. Období 1989-1995

8.1. Charakteristika období od listopadu 1989 do roku 1995

V listopadu 1989 došlo k vzepětí masového odporu (tzv. „sametové revoluci“) a nastal konec komunistické moci, konec vlády jedné strany. Česká republika se během krátké doby stala standardní demokratickou zemí s plnou náboženskou svobodou.

Na celé společnosti a na církvi obzvlášť se podepsalo 40 let komunistického režimu a masivní ateistická propaganda. Katolicismus byl na počátku svobodného vývoje ochromen ve všech svých organizačních složkách a svých aktivitách. V následujících letech obnovy se však projevila jeho vnitřní životaschopnost a vnitřní síla ke stálým reformám a obnovám.¹³²

Návrat církve do společnosti měl tedy plno problematických rysů, následkem toho, že byla církev byla dlouhodobě držena v izolaci, neměla dost lidských ani jiných zdrojů. Česká církev byla do značné míry izolována i od církve světové, od proměn, které se za hranicemi udály v důsledku významného Druhého vatikánského koncilu. Na rychle se vyvíjející změny nebylo jednoduché dostatečně pružně reagovat, církev začínala hledat a nacházet východiska a priority, docházelo k obnově komunit, k čemuž bylo zapotřebí získat zpět například klášterní budovy. Zejména z počátku byla církev vnímána jako morální arbitr, ale očekávání veřejnosti bylo mnohdy za hranicí možného. Církvi se podařilo zakotvit na universitách, řada představitelů mohla přednášet své náboženské obory, teologické studium se otevřelo i pro laiky, kteří tak později mohli začít působit při katechezi, pastoraci, v charitě apod..

Také řeholím přinesl teprve pád komunistického režimu po listopadu 1989 zcela svobodné působení, i když majetkoprávní vztahy řádů a státu se vyvíjely značně komplikovaně. Většina řádů a kongregací se potýkala s nedostatkem nových členů, navrácené objekty byly zdevastované a na jejich rekonstrukci nebyl dostatek financí. Řády se pozvolna vracely k svému původnímu poslání, začaly více působit v duchovní správě, spravovat významná poutní místa, zajišťovat duchovní službu v nemocnicích, ústavech, věznicích, pracovat s mládeží, věnovat se sociálně potřebným, organizovat duchovní cvičení, působit v médiích a vydávat duchovní literaturu a svou aktivitou přispívat k formování občanské společnosti a k návratu duchovních hodnot Evropy a jejích tradic.¹³³

¹³² BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 328.

¹³³ VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc: Maticе cyrilometodějská s.r.o., 2003, s. 424-425.

Bratřům dominikánům se v Čechách do konce roku 1991 podařilo vrátit kromě Litoměřic a Chebu na všechna místa, na kterých působili v meziválečném období. Činnost bratří pokryla téměř všechny regiony Československa. Byly to jak studijní centra (Praha, Plzeň, Olomouc, Brno), oblasti s vysokou religiozitou (Uherský Brod) i ateizované české pohraničí (Jablonné, Ústí nad Labem). Postupně se ukázalo, že dílo obnovy komunitního života je krásné, ale zároveň i náročné, projevy se důsledky přetržení kontinuity společného života.¹³⁴

8.2. Situace v klášteře a farnosti v Jablonném (1989 až 1995)

Po sametové revoluci se politická situace zásadním způsobem změnila i v Jablonném v Podještědí, dominikáni se opět mohli hlásit k veřejnému působení. P. Jindřich Gajzler dostal 1. 1. 1990 státní souhlas¹³⁵ a s platností od 1. 1. 1990 byl ustanoven administrátorem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí. Úřední agendu převzal od Zdeňka Flejberka. Tento jmenovací dekret byl vydán 15. 11. 1989 biskupem litoměřickým Mgr. Dr. Josefem Kouklem.¹³⁶

Tradiční pouť k bl. Zdislavě, která se konala 2. června 1990, přilákala velký počet poutníků a to zejména z Moravy. Hlavní mši svatou sloužil litoměřický biskup Josef Koukl a 11. srpna 1990 se konala moravská pouť ke cti bl. Zdislavy.

S platností od 1. 10. 1990 byl P. Václav Jindřich Gajzler uvolněn z povinností vedení duchovní správy děkanského úřadu (vzhledem k přílišnému zatížení starostmi o opravy děkanského kostela sv. Vavřince) a byl ustanoven kaplanem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí a kustodem hrobu blahoslavené Zdislavy s úkolem vedení generální opravy a údržby poutního kostela.¹³⁷ Podle pamětníků přispěla zejména finanční pomocí, zajištěním některých barev na fasády, zapůjčením lešení apod. hraběnka Daisy Zdislava Waldsteinová z Rakouska.¹³⁸

S platností od 1. 10. 1990 byl ustanoven Jiří Václav Hladík administrátorem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí a úřední agendu převzal od P. Václava Jindřicha Gajzlera.¹³⁹ Do Jablonného však dojížděl již od 22. 1. 1990, i když byl stále farářem v Turnově.¹⁴⁰

Na začátku liturgického roku, první adventní neděli (2. prosince 1990), byl při slavnostní zahajovací mši, celebrowané litoměřickým biskupem Josefem Kouklem, nad hrobem bl. Zdislavy zahájen rok bl. Zdislavy. Ve svém kázání litoměřický biskup vyzdvihl význam bl.

¹³⁴ ČERNUŠÁK, Tomáš, Augustin PROKOP, a Damián NĚMEC. Historie dominikánů v českých zemích. Praha: Krystal OP, 1. vydání, 2001. s. 234.

¹³⁵ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 26.

¹³⁶ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

¹³⁷ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

¹³⁸ Rozhovor s pamětníkem (30.ledna 2017) Dana Nosková nar. 1945, archiv autora.

¹³⁹ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

¹⁴⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 26

Zdislavy jako řádné matky a manželky, která je uctívána jako patronka manželství a rodinného života. Na závěr slavnosti promluvil i provinciál dominikánského řádu O. Dominik Duka, který vyslovil přání, aby Zdislavský rok postavil naše rodiny na nový jistý základ a tím aby se i celý náš národ stal národem s pevnými vnitřními kořeny a byl schopen důstojného života.¹⁴¹

V době totality až do konce roku 1990 se zejména dominikánští bratři Jindřich Gajzler a František Švercl starali o finanční zdroje pro rozsáhlé vnitřní rekonstrukce kostela sv. Vavřince. Ještě v době hlubokého socialismu, kdy se všichni báli cokoliv podnikat, o. Jindřich Gajzler věnoval mnoho svých sil a nadšení k proměně kláštera z ruiny do dnešní podoby.¹⁴² Velkou oporou jim byli dobrovolní spolupracovníci, kteří jim v této činnosti pomáhali.

Nakonec opravy byly finančně podpořeny kulturní správou ONV. Tak se podařilo do roku 1990 uskutečnit z velké části nejen rozsáhlou rekonstrukci klášterní budovy, včetně statiky, ale dokončit i vnitřní úpravy kostela a pokrytí kopule měděným plechem. Kostel byl také do konce roku 1990 vymalován, hlavní oltář nově pozlacen. Oltář bl. Zdislavy byl celý renovován, u sarkofágu byla položena mramorová dlažba, obrázky s výjevy ze života bl. Zdislavy byly nově zarámovány, celá krypta nově vymalovaná a osvětlena.¹⁴³

Na fasádu poskytl Okresní úřad dotaci 1,5 milionů Kčs. Z balustrády chrámu bylo sňato pět povětrnostními podmínkami silně poškozených kamenných soch, které L. Šobr a V. Snížek za částku 123.000,- Kčs restauroval a to opět za dotaci od Okresního úřadu v České Lípě. Restaurátoři pořídili kopie soch, kterými byly originály nahrazeny.¹⁴⁴

Významným dnem byl 5. leden 1991, kdy v rámci vizitace provincie navštívil klášter v Jablonném magister řádu P. Damián Byrne. Při té příležitosti se sjela dominikánská rodina z Čech a Moravy.

Práce na opravě fasády průčelí kostela pokračovali i v roce 1991. Byla pořízena nová vrata do kostela (dřevěné součásti vrat vyrobily Vojenské lesy a stavby v Mimoní, měděné kování vypracoval THB Metal Jablonec nad Nisou) a nové žaluzie do věžních oken. V květnu byla opravena křížová chodba – dlažba, okna, výmalba. Organizace Kirche in Not přispěla na zabezpečovací zařízení do kostela částkou 2.000,- DM.

25. května 1991 byla v ambitech bývalého augustiniánského kláštera v České Lípě zahájena výstava s názvem „Zdislava – paní svatého života“. Výstava byla uspořádána z iniciativy P.

¹⁴¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 26.

¹⁴² PODZIMEK, Michal. „Pater Jindřich Gajzler OP, první strážce hrobu svaté Zdislavy.“ in „Zdislava“- časopis litoměřické diecéze; květen 2010: 8-9.

¹⁴³ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 27.

¹⁴⁴ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 27.

Jindřicha Gajzlera a PhDr. Václava Růžičky. Patronaci nad výstavou převzal premiér české vlády JUDr. Petr Pithart, který měl také úvodní projev. Výstava měla přispět k bližšímu poznání této významné ženy středověku a přiblížit její skutky současníkům.¹⁴⁵

Jak již bylo zmíněno výše, rok 1991 byl vyhlášen v rámci přípravy na 3. tisíciletí za rok bl. Zdislavy. Hlavní pouť k bl. Zdislavě se v tomto roce konala 1. června. V řádových kostelích v celé provincii předcházela této slavnosti nověna k bl. Zdislavě. Účast věřících byla skutečně mimořádná. V tento slavnostní den byl pořad bohoslužeb následující: v 9,00 hod. wroclavský pomocný biskup Jan Tyrawa, v 11,00 hod. generální postulátor beatifikací a kanonizací v dominikánském řádu P. Inocenc Venchi z Říma. Při této mši sv. kázal P. Jiří Veselý z Říma. Třetí mše sv. byla ve 14,00 hod. pro dominikánskou rodinu celé Československé provincie. Dopoledních slavností v Jablonném se biskupové nemohli zúčastnit, protože v tento den současně probíhalo v Praze v katedrále sv. Víta uvedení biskupa Miloslava Vlka do úřadu pražského arcibiskupa. Proto biskupové na mši svatou přicestovali až v 17,00 hod. V uvedené hodině pak koncebrovali biskup Jaroslav Škarvada, litoměřický biskup Josef Koukl, pražský pomocný biskup Antonín Liška, další pražský pomocný biskup František Lobkovic, královéhradecký biskup Karel Otčenášek, drážďanský biskup J. Weinholdt, generální promotor pro kanonizace Inocenc Venchi, český provinciál Dominik Duka a exprovinciál Ambrož Svatoš, osecký opat Bernhard Thebes a přes třicet kněží. Hlavním celebrantem byl apoštolský nuncius Giovanni Coppa. Kázání pronesl biskup Jaroslav Škarvada z Říma. Na závěr mše sv. promluvil latinsky nuncius Giovanni Coppa.¹⁴⁶

P. Václav Jindřich Gajzler byl s platností od 1. 6. 1991 opět ustanoven administrátorem děkanského úřadu v Jablonném v Podještědí; úřední agendu převzal od Jiřího Václava Hladíka.¹⁴⁷

I v roce 1991 se při výročí beatifikace bl. Zdislavy konala velká slavnost a to 31. srpna 1991. Mši svatou sloužil provinciál Dominik Duka. Po mši svaté za účasti pražského pomocného biskupa Františka Lobkovice a místopředsedy vlády Františka Mikloška byla odhalena tabulka s novým názvem náměstí před kostelem. Náměstí před kostelem sv. Vavřince bylo přejmenováno na Dominikánské náměstí a ulice 9. května na ulici Zdislavy z Lemberka. Biskup Lobkovic sloužil od 11 hodin ještě pontifikální mši svatou. Již v týdnu před touto slavností byly na náměstí před kostel přemístěny dvě kamenné sochy – bl. Zdislavy a sv. Jana Nepomuckého,

¹⁴⁵ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 27.

¹⁴⁶ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 27-28.

¹⁴⁷ Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1.

kteře byly původně na mostě při výtoku Železného potoka z rybníka u bývalé pily, kde však bránily provozu na silnici a škodilo jim vlhko z rybníka.¹⁴⁸

7. září 1991 se poprvé v historii chrámu schránka s lebkou bl. Zdislavy vydala do Turnova, kde se konaly oslavy tamějšího dominikánského kláštera, který byl založen právě touto středověkou šlechtičnou a jejím manželem.

V roce 1992 byla dokončena nová fasáda průčelí, na balustrádě byly umístěny repliky soch. Krátce před poutí k výročí beatifikace bl. Zdislavy, která se tento rok konala 29. srpna, se stihlo sundat lešení, takže poutníci mohli nově opravené části obdivovat. V tomto roce se také schránka s lebkou bl. Zdislavy v doprovodu starosty Jablonného v Podještědí, P. Jindřicha Gajzlera a českého provinciála Dominika Duky zúčastnila oslavy 750. výročí úmrtí patrona města Wroclavi bl. Česlava. Ostatky bl. Zdislavy byly 2. – 4. října přijaty jako státní návštěva včetně vojenských poct.¹⁴⁹

V roce 1993 došlo ke změně na místě představeného v Jablonném v Podještědí. 1. března 1993 byl provinciálem Dominikem Dukou jmenován P. František Švercl.

12. – 17. dubna 1993 se v Praze konalo setkání provinciálů Evropy. Jakýmsi vyvrcholením tohoto setkání byla 16. dubna 1993 pouť do Jablonného. Evropští provinciálové navštívili hrob bl. Zdislavy. Při mši sv. koncebrovalo 25 provinciálů, hlavním celebrantem byl P. magister řádu Timothy Radcliff. Poslední taková akce v dějinách české dominikánské provincie se konala v roce 1359, kdy v pražském klášteře sv. Klimenta se konala generální kapitula řádu.¹⁵⁰

Tradiční zdislavská pouť se v roce 1993 konala 29. května, pontifikální mši svatou sloužil arcibiskup z Trnavy Ján Sokol. Poutní mše k 85. výročí beatifikace bl. Zdislavy se konala 28. srpna 1993 a sloužil ji benediktinský arcioopat z Břevnova Anastáz Opasek.

V roce 1993 byla dokončena na náměstí generální oprava morového sloupu. Opraveny byly i atributy soch, na jejichž pozlacení klášter věnoval 670 plátků zlata v hodnotě 25.000,- Kč.¹⁵¹

V únoru 1994 navštívili českou provincii bratři klerici z Francie se svým magistrem a navštívili rovněž hrob bl. Zdislavy.

Tradiční zdislavská pouť se konala 28. května 1994 a pontifikální mši svatou sloužil apoštolský nuncius Giovanni Coppa spolu s generálním promotorem pro kanonizace Inocencem Venchi z Říma. Na závěr mše sv. přečetl nuncius zvláštní list od státního sekretáře sv. Otce Angela

¹⁴⁸ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 28.

¹⁴⁹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 29.

¹⁵⁰ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 29.

¹⁵¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 28-30.

Sodana, ve kterém je mimo jiné uvedeno, že svatý Otec vybízí všechny poutníky, aby prosili o vznešený dar pokoje, jednoty a svatosti v rodinách, aby se křesťanské rodiny staly ve světě živým znamením Kristovy lásky.¹⁵²

V červnu 1994 byla po čtyřech letech dokončena a zkolaudována generální oprava fasády kostela, včetně výměny všech oken (realizaci začala firma Ing. Bílka, dokončila REOPA Liberec). Následně se ještě dokončovalo schodiště k zimní kapli, včetně chodníku, byly provedeny terénní úpravy prostranství před vchodem do zimní kaple a do středu zatravněné plochy byla přemístěna socha sv. Vincence Ferrerského. Začalo se s budováním kovového oplocení kolem tohoto prostoru. Dále byla dokončena vitráž sv. Cecilie v průčelí kostela. Průběžně pokračovaly stavební úpravy uvnitř kláštera.¹⁵³

V červencovém oběžníku české dominikánské provincie byla uveřejněna zpráva z generální kurie: „*Generální postulátor I. Venchi sděluje, že sv. Otec Jan Pavel II. potvrdil heroičnost ctností bl. Zdislavy na zasedání Kongregace a poděkoval za práci na kanonizačních materiálech a vyjádřil přání, aby Zdislava byla kanonizována spolu s bl. Janem Sarkandrem.*“¹⁵⁴

2. července 1994 v rámci putování ostatků sv. Václava po českých farnostech připutovaly relikvie i do Jablonného a byly vystaveny v kostele sv. Vavřince. Za zmínku jistě také stojí, že 27. srpna 1994 při výročí beatifikace bl. Zdislavy byla pouť zaměřena především na dominikánské rodiny, 18. září 1994 přijel na soukromou pouť pražský arcibiskup Miloslav Vlk a 7. prosince 1994 byla vysvěcena P. Jindřichem Gajzlerem hradní kaple Seslání Ducha sv. na Lemberku.¹⁵⁵

Rok 1995 byl s ohledem na kanonizaci bl. Zdislavy z Lemberka pro Jablonné v Podještědí rokem mimořádným. Již 4. ledna 1995, tedy v den, kdy si dominikáni připomínají památku bl. Zdislavy, se sešli bratři z českých konventů u jejího hrobu v Jablonném. Mši svatou celebroul provinciál Dominik Duka, a po jeho homilii seznámil P. Venchi (generální promotor pro kanonizace) bratry s významem připravovaného svatořečení paní Zdislavy.

Tato událost se dlouho očekávala. Z korespondence paní místostarostky Mrázkové již v roce 1990 vyplývá, že se předpokládalo, že svatořečení proběhne v Jablonném konce roku 1991 a to za papežovy přítomnosti. Přes radostné pocity z možného svatořečení v Jablonném však

¹⁵² Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 30.

¹⁵³ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 30.

¹⁵⁴ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 30.

¹⁵⁵ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 30.

existovaly obavy z pořádání takto velké akce.¹⁵⁶ Intenzita stavebních prací a jiných příprav byla v Jablonném veliká, město přípravami velmi žilo a očekávalo velký počet poutníků.¹⁵⁷ Nakonec s určitým zklamáním bylo přijato rozhodnutí, že bl. Jan Sarkander a bl. Zdislava budou kanonizováni v neděli 21. května 1995 v Olomouci. V průběhu roku 1995 proběhla spousta událostí a byly splněny předpoklady, které kanonizaci předcházejí. Jednalo se například o posuzování mezinárodní lékařskou a teologickou komisí, zřízení přípravného kanonizačního výboru, kde čestným promotorem byl jmenován pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk, spolupředsedy se stali brněnský biskup Vojtěch Cikrle a P. Ambrož Svatoš, promotor kanonizace v České provincii, který pro svatořečení vykonal nejvíce. Za člena výboru byl zvolen i P. Jindřich Gajzler.¹⁵⁸

13. dubna 1995 odeslal starosta města Jablonného Jan Kvapil a P. Jindřich Gajzler sv. Otci Janu Pavlovi II. dopis, na který starosta obdržel 24. dubna 1995 z Vatikánu tuto odpověď:

„Jeho Svatost srdečně děkuje za tento projev úcty, vyprošuje Vám hojnost Božích darů a křesťanské lásky a k tomu také uděluje Vám i Vašim spoluobčanům své apoštolské požehnání.

V úctě zůstává G. B. Re, substitut.“¹⁵⁹

Komunita bratří v Jablonném zadala do výroby dar pro sv. Otce – křišťálový pohár s rytinou svěťice, chrámu sv. Vavřince a hradu Lemberka. I v Jablonném se konaly různé přípravné akce před kanonizací. Například 18. května 1995 byl v sále místního kina promítnut film *V erbu Ivce*¹⁶⁰ za účasti představitelů města a plného sálu, kdy vlastnímu promítání předcházel projev P. Jindřicha Gajzlera.

Kanonizace paní Zdislavy má ohromný význam nejen pro Jablonné v Podještědí, ale i pro celý region. Sv. Otec přiletěl do Prahy v sobotu 20. května v 11,00 hod. na staré ruzyňské letiště.

Bl. Zdislava z Lemberka byla kanonizována sv. Otcem Janem Pavlem II. v Olomouci a to v neděli 21. května 1995 a této významné události přihlíželo čtvrt milionu věřících nejen z Čech, Moravy a Polska.

V Jablonném slavnost kanonizace doznívala v neděli 21. května ve 20,00 hod. v hradní kapli Soslání Ducha sv. na Lemberku (tedy v prostoru, kde sv. Zdislava kdysi žila a účastníci se tak mohli určitým způsobem vžívat do její doby) nádherným koncertem, kde zpívala skvělá

¹⁵⁶ viz Příloha č. 5- z korespondence (14.1.1990) mezi místostarostkou Jablonného paní Mrázkovou (nyní Bekrovou) a spisovatelkou Alenou Vrbovou (autorkou v Erbu Ivce).

¹⁵⁷ Dokument „Zdislava svatořečena“ k 20. výročí svatořečení, SPAL, Karel: <https://www.youtube.com/watch?v=Qlg9y-kRDFk>.

¹⁵⁸ viz Příloha A- „Přípravný kanonizační výbor BLAHOSLAVENÉ ZDISLAVY“: (leták).

¹⁵⁹ viz Příloha C- Poděkování Svatého otce starostovi Jablonného za laskavý dopis (24. dubna 1995).

¹⁶⁰ Natočen dle stejnojmenného románu A. Vrbové.

sopranistka Monika Brychtová a na varhany ji doprovázel Jiří Čipera. Byl to nádherný kulturní zážitek a důstojný vrchol tohoto historického dne.¹⁶¹

27. května 1995 se uskutečnila první pouť již ke SVATÉ ZDISLAVĚ, které se zúčastnil P. Inocenc Venchi, pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk a nesčetné množství poutníků nejen z naší republiky, ale i z Německa a Polska. V kázání O. Jindřich Gajzler přiblížil věřícím osobnost sv. Zdislavy i význam její kanonizace.

V neděli 28. května 1995 se v Jablonném konala národní pouť, kde se sešlo mnoho poutníků (účast se odhadovala na 8 – 10 tisíc osob) a přijeli i původní obyvatelé Jablonného německé národnosti. Pontifikální mši sv. v 9,00 hod. sloužil litoměřický biskup Josef Koukl, Hlavním celebrantem byl pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk, koncelebrovali s ním litoměřický biskup Josef Koukl a generální postulátor P. Inocenc Venchi. Po modlitbách ke sv. Zdislavě Inocenc Venchi oznámil přítomným věřícím, že sv. Otec Jan Pavel II. jmenoval pro tuto příležitost kardinála Vlka svým legátem. Průběh celé mše svaté byl přenášen na velkoplošných obrazovkách i před kostelem. Kardinál Vlk mimo jiné řekl: „Jsme velmi vděční za vyzdvižení této pokorné ženy, dobré manželky a matky mezi ostatní světce.“¹⁶²

Kanonizací zakladatelky kláštera sv. Zdislavy byla dovršena významná etapa historie kláštera v Jablonném a P. Jindřich Gajzler na této cestě byl významnou osobností. I jeho zásluhou přečkal klášter období normalizace a razil cestu při obnově života kláštera po roce 1989, vystupoval jako pozitivní prorok, Jablonné se za jeho působení stalo dějištěm světových událostí, místní církve za něj vstává z popela normalizace do slávy kanonizace. Jeho cílem bylo sehnat rozptýlené ovečky do jednoho stádce a pod jednu opravenou střechu (i dodnes jsou dominikáni v Jablonném zastánci koncepce budování center- centrotvornost).¹⁶³

8.3. Zhodnocení období (1989-1995)

O stavu církve a společnosti v porevolučním období 1989 až 1995 existuje množství písemných záznamů. Velmi k tomu přispělo uvolnění svobody, kdy se společnost nemusela již obávat vyjadřovat vlastní názory. O to náročnější je však kritický pohled na každý konkrétní zdroj informací, protože zatímco v době totalitního režimu bylo téměř jasné, jak na písemné záznamy pohlížet, po revoluci došlo v tomto směru k zásadnímu obratu. Informace vycházely v různých tiskovinách, literární díla nebyla omezena cenzurou a příslušným schválením, ale pouze

¹⁶¹ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 32.

¹⁶² Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s. 33.

¹⁶³ SPALOVÁ, Barbora. Bůh ví, proč: studie paměti a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 59.

zajištěním financí pro vydání. Zároveň existuje i velký počet pamětníků, kteří se již mohli setkávat s církevními představiteli a bez obav tyto informace poskytnout třetí straně.

Nadšení a nálada společnosti, církve atd. po sametové revoluci v roce 1989 se velmi podobá období poválečnému (1945). Z obdobného vývoje lze usuzovat, že komunistická totalita je v lecčem podobná válečnému fašismu a proto i nálada společnosti po zásadní změně byla obdobná. Období po roce 1989 se však ve srovnání s obdobím poválečným jeví jako pozitivnější, protože neexistuje „nepřítel“ obdobný sudetským Němcům, společnost se neradikalizuje takovým způsobem jako při nástupu komunistů k moci, i když samozřejmě ne každý uměl s nabytou svobodou zacházet, často si lidé pod svobodou představují, že mohou dělat cokoli.

I v tomto období je situace společnosti a církve na celorepublikové úrovni velmi podobná situaci v Jablonném a v klášteře. Na počátku obrovské nadšení z nabyté svobody se promítá do obnovy komunit, vzniku duchovních center, respekt k církvi jako k určitému morálnímu arbitru, který vzdoroval komunistickému režimu. Nejen počáteční elán se promítl v obnově a opravě památek, klášterů a zájmu o jejich finanční podporu. To byl případ i kláštera a kostela v Jablonném v Podještědí, kdy hlavním organizátorem a tahounem v opravách a obnově centra byl P. Jindřich Gajzler. Jablonné v Podještědí opět získalo větší význam jako poutní místo i díky úspěšné snaze o kanonizaci dnes již svaté Zdislavy. Nejen proto si svatá Zdislava zasluhuje, aby část bakalářské práce byla věnována právě této světici.

9. Vývoj úcty a příprava svatořečení svaté Zdislavy

S blížícím se koncem totalitního režimu se volalo nejen po svobodě, ale i po obnově náboženského a duchovního života. K tomu přispěla jistě i obnovená úcta k národním světcům a patronům. Několik dnů před vypuknutím „sametové revoluce“, 12. listopadu 1989, byla kanonizována sv. Anežka Česká. V té době se v Římě řešily další dvě žádosti o kanonizaci dvou českých kandidátů a to bl. paní Zdislavy a kněze a mučedníka bl. Jana Sarkandra.¹⁶⁴

V této části práce bude shrnut život Paní Zdislavy, vznik úcty a vývoj kultu a proces kanonizace.

9.1. Život Paní Zdislavy

O životě Zdislavy z Lemberka není mnoho dobových zpráv, veškeré písemné zdroje jsou omezené na zápisy z kronik. Obraz o jejím životě a cnostech je spíše obrazem zbožnosti či kultu, který se kolem ní po staletí vytvářel. Nejstarší písemné zmínky o Zdislavě nacházíme

¹⁶⁴ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 5.

především v „Kronice kláštera Žďárského“ (Cronica Domus Sarensis) ze začátku 14. století („Havel, z jablonné zvaný, si vyvolil Zdislavu za choť, bez úhony s ním žila a rovněž mu porodila dítky: Havla a Jaroslava- však Havel žil jenom krátce- a pak Markétu dceru, jež krásná a vznešená byla“¹⁶⁵) a v „Kronice Dalimilově“ z roku 1314. Na to navazují hagiografická díla a pojednání z doby baroka.¹⁶⁶

Zdislava se narodila kolem roku 1220 na Moravě v rodině brněnského purkrabího a purkrabího na hradě Veveří Přibyslava z Křižanova a Sibyly, královské dvorní dámy, která pocházela pravděpodobně ze Sicílie. Matka byla ovlivněna západní evropskou kulturou, v nichž žena zaujímalala aktivnější roli. Otec patřil k nejvýznamnějším moravským šlechticům 1. poloviny 13. století, byl majitelem a kolonizátorem rozsáhlých lesů a založil minoritský klášter v Brně.¹⁶⁷ Rodiče byli velmi zbožní, vzdělaní a zámožní, podporovali špitály a řády johanitů, cisterciáků, dominikánů a minoritů, založili cisterciácký klášter ve Žďáře nad Sázavou. Zdislava své dětství prožila se sourozenci Eufémií, Eliškou, Petrem a Libuškou.¹⁶⁸ Způsob života Zdislavy vycházel velmi pravděpodobně z příkladu rodičů a ze způsobu vychování, kterého se jí dostalo.¹⁶⁹

Zdislava se mezi lety 1235-1240 seznámila a provdala za Havla, který pocházel z významného rodu Markvarticů. Havel byl vysokým královským úředníkem, diplomatem a rytířem v královské družině na dvoře Václava I.

Po svatbě se manželé usadili na severu Čech, kde založili sídelní město Jablonné a strážní hrad Lemberk. Jejich zásluhou po roce 1250 přišli do Jablonného dominikáni, pro které byl zde založen klášter s kostelem.

Zdislava s Havlem měli 4 děti (Havel, Jaroslav, Markéta a Zdislav). Krátce po narození posledního syna roku 1252 Zdislava zemřela. Pochována byla v klášterním kostele v Jablonném, který společně se svým manželem založila.

9.2. Vývoj kultu svaté Zdislavy

Úcta ke sv. Zdislavě se začala vytvářet ihned po její smrti a to především pro její milosrdné skutky, které činila za svého života. V Dalimilově kronice se můžeme o jejím daru léčit nemocné dočíst:

¹⁶⁵ PIŤHA, Petr. *Blahoslavená Zdislava*. Praha: Zvon, 1991. s. 12.

¹⁶⁶ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 31.

¹⁶⁷ „Seminář - odkaz sv. Zdislavy - 20. let kanonizace.“ *„Společenský respekt k rodině a současná společnost“ : sborník článků. Jablonné v Podještědí: Cyklostezka sv. Zdislavy z.s.p.o., 2015. s. 33.*

¹⁶⁸ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 51-52.

¹⁶⁹ Seminář - odkaz sv. Zdislavy - 20. let kanonizace.“ *„Společenský respekt k rodině a současná společnost“ : sborník článků. Jablonné v Podještědí: Cyklostezka sv. Zdislavy z.s.p.o., 2015. s. 33.*

„... Zdislava, [...]
jež pomáhat bédným měla dar.
Pěti mrtvým dala povstat z már,
slepčům kouzlem zrak zpět vracela,
maláty uměla docela
vyhojit, léčila mrzáky
a konala četné zázraky.“¹⁷⁰

Hrob světců je místem neustálé komunikace mezi nebem a zemí a tato místa Bůh stále vyznamenává milostmi a zázraky¹⁷¹, a tak i hrob Paní Zdislavy v klášterním kostele v Jablonném je centrem její úcty. Přestože byl klášter v průběhu staletí poničen, vydrancován, opuštěn, dokonce i vypálen, Zdislavin hrob nebyl nikdy poškozen. S nástupem protestantů v Jablonném a jeho okolí došlo k dočasnému úpadku jejího kultu. K opětovnému zesílení úcty došlo po bitvě na Bílé hoře. Zásahu na tom měli především pražský arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé a arcibiskupský generální vikář Jiří Bartold Pontan z Breitenberga, který napsal o Zdislavě z Lemberka první legendistický životopis, který je však v mnohém v rozporu s dobovými prameny.

Někdy kolem roku 1609 vznikl rukou metropolitního kanovníka cyklus malovaných obrázků věnován jejímu životu a divům jí přičítaných. Jablonský hejtman Jindřich Henckel dal v roce 1660 vybudovat nový náhrobek nad hrobem Zdislavy a nechal vyzdobit kapli 24 obrazy podle starších předloh (obrázky nechal vyhotovit jako poděkování za záchranu života¹⁷²). Tato série ze života světice se dochovala dodnes a je možné si ji prohlédnout v refektáři kláštera v Jablonném.¹⁷³

V 17. století začala vedle ikonografických děl vznikat o Zdislavě z Lemberka také literární díla a to např. od Alberta Chanovského¹⁷⁴ nebo v díle B. Balbína „*Bohemia sancta*“ z roku 1682, kde uvádí: „uctil jsem polibkem náhrobek této blahoslavené před několika málo lety...“¹⁷⁵

¹⁷⁰ BLÁHOVÁ, M., a H. VRBOVÁ. *Kronika tak řečeného Dalimila*. Praha: Paseka, 2005.

¹⁷¹ SPALOVÁ, Barbora. *Bůh ví, proč: studie paměti a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 61.

¹⁷² ČERNÁ, Renata. „Zdislava z Lemberka jako historická osobnost“ in „*Společenský respekt k rodině a současná společnost*“ : sborník článků. Jablonné v Podještědí: 2015. s.36.

¹⁷³ VLČEK, Emanuel. *Fyzická osobnost Paní Zdislavy*. In „Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka vydaný při příležitosti symposia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995.“ Praha: Krystal OP, 1995. s. 41.

¹⁷⁴ ČERNÁ, Renata. „Zdislava z Lemberka jako historická osobnost“ in „*Společenský respekt k rodině a současná společnost*“ : sborník článků. Jablonné v Podještědí: 2015. s.36.

¹⁷⁵ VLČEK, Emanuel. *Fyzická osobnost Paní Zdislavy*. In „Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka vydaný při příležitosti symposia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995.“ Praha: Krystal OP, 1995. s. 41.

O úctě ke Zdislavě vypovídá také oprava hrobky provedena společně se stavbou nového chrámu a kláštera v období 1698 až 1729. V roce 1702 byly ostatky za ustavičného zvonění zvonů a za zvuku trub a bubnů vyzvednuty a dočasně uloženy do vyzdobené síně v přízemním ambitu. V roce 1731 byly opět vloženy do nově opravené hrobky, kde byl prostor krypty propojen s hlavní lodí nového chrámu oknem ve stropě osazeným železnou mříží, jenž zdobí průhled do krypty dodnes.¹⁷⁶

V 18. a 19. století byla úcta ke Zdislavě již pevně ukotvena.

Úctu ke svaté Zdislavě dokazují také výtvarné památky a výtvarná díla. Jedná se o obrazy, grafiky, rytiny, fresky a sochy inspirující se legendami a tradicí z celého období vývoje jejího kultu. Většinou bývá zobrazována v dominikánském rouše a s atributy, kterými jsou především model kostela, chudí, jimž podává almužnu, nemocní, jež ošetřuje, erb Lvíce, erb Berků z Dubé (dvě zkřížené ostrve) a znak dominikánů, v pozdější době pak děti a manžel. Zdislava se často sklání nad potřebnými nebo se modlí a prostřednictvím Panny Marie se obrací k Bohu nebo pomáhá při stavbě chrámu.¹⁷⁷

Na přelomu 19. a 20. století bylo navázáno na barokní kult, díky němuž mohla být splněna základní podmínka blahořečení- důkaz nepamětné úcty ke světici. Žadatelem procesu byl roku 1895 farář v Jablonném Josef Tschöerch¹⁷⁸ a úcta ke Zdislavě byla završena 28. srpna 1907, kdy byla papežem Piem X blahoslavena a téměř o 90 let později (21. května 1995) byla papežem Janem Pavlem II. svatořečena. Rok poté jako výraz uznání velkého množství duchovních darů, kterých se zde lidem dostává, byl chrám povýšen na baziliku minor sv. Zdislavy a sv. Vavřince¹⁷⁹.

Úctě poutníků se také těší známá Zdislavina studánka pod hradem Lemberkem, nad níž je postavená kaple. Lidé věří, že při pití nebo umývání v této vodě a současném vzývání paní Zdislavy budou uzdraveni, což mnozí potvrzují.

Vznikla také devítidenní pobožnost „Novéna ke svaté Zdislavě, patronce rodin“ a Litanie ke svaté Zdislavě. Tato česká šlechtična středověku může být jistě vzorem i pro dnešního člověka, pro představu vybírám několik veršů z litanii

¹⁷⁶ VLČEK, Emanuel. *Fyzická osobnost Paní Zdislavy*. In „Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka vydaný při příležitosti sympozia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995.“ Praha: Krystal OP, 1995. s. 43.

¹⁷⁷ ŠÁMAL, J. *Zobrazování bl. Zdislavy* in BLAŽIČEK O.J., PREISS P.J.M. *Dominikánský Kostel sv. Vavřince v Jablonném*. Olomouc: Krystal, nedatováno.

¹⁷⁸ NĚMEC, Jaroslav. *Legitimita a význam kanonizace bl. Zdislavy*. In „Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka vydaný při příležitosti sympozia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995.“ Praha: Krystal OP, 1995. s. 15.

¹⁷⁹ SPALOVÁ, Barbora. *Bůh ví, proč: studie paměti a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 57.

Svatá Zdislavo, vzore mladých lidí,
Svatá Zdislavo, vždy pohotová k sebezáporu a oběti,
Svatá Zdislavo, slávo a ozdobo řádu kazatelského,
Svatá Zdislavo, slávo a záštito města Jablonného,
Svatá Zdislavo, nebeská přimlůvkyně národa českého,
Svatá Zdislavo, ochránkyně rodin, jejíž hrob je vyznamenáván milostmi a
zázraky...¹⁸⁰

9.3. Proces kanonizace

Prakticky od blahořečení v roce 1907 se probouzel i zájem o její svatořečení. První úřední žádost o kanonizaci byla podána litoměřickým biskupem Štěpánem Trochou v době těsně před nástupem totality a to v roce 1948. V době tzv. „pražského jara“ (1968) se obrátil na papeže Pavla VI. tehdejší provinciál dominikánů P. Ambrož Svatoš s žádostí o kanonizaci. Krátce na to následovaly další žádosti od biskupů (13. 3. 1996- Karel Skoupý, František Tomášek, Štěpán Trochta a Josef Hlouch¹⁸¹), kněží, osob zasvěcených i laiků z různých farností, avšak politická situace nebyla k zahájení procesu svatořečení ještě příznivá. V letech 1980 až 1992 se obnovil zájem o kanonizaci a papeži Janu Pavlu II. přicházely prosebné listy nejen z Čech, ale i Polska, Německa, Itálie a Rakouska.¹⁸² O zázraku uzdravení svém a své dcery na přimlůvu sv. Zdislavy a o tom, jak osobně se přimlouvá o kanonizaci, vypovídá například hraběnka Daisy Zdislava Waldsteinová.¹⁸³

Pro kanonizaci bylo nutné shromáždit veškerou dokumentaci o jejích mimořádných cnostech, vypracovat o tom zvláštní pozici a požádat o její schválení na Kongregaci pro svatořečení, následně pak předložit a dokumentovat alespoň jeden opravdový zázrak vymodlený na její přimlůvu.¹⁸⁴

O její svatosti a zázračných uzdravení krom výtvarných děl svědčí také „Pamětní kniha“ jablonského kláštera ze 17. století. Jednalo se například o záchranu před utonutím kapitána českého pluku Jindřicha Henckela (r. 1631), uzdravení ochrnutého dítěte šlechtice Rabštejnského, uzdravení bratra dominikána (r. 1669) nebo chromého jablonského občana

¹⁸⁰ *Nověna ke svaté Zdislavě, patronce rodin*. Praha: Krystal OP, 2015.

¹⁸¹ SVATOŠ, Ambrož. *Paní Zdislava*. Praha: Vyšehrad, 1970. s. 17.

¹⁸² NĚMEC, Jaroslav. *Legitimita a význam kanonizace bl. Zdislavy*. In „Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka vydaný při příležitosti symposia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995.“ Praha: Krystal OP, 1995. s. 21.

¹⁸³ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185258379-cesty-viry/208562215500011-hrabenka-shlednuto> 25. 2. 2017.

¹⁸⁴ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 30.

Valentýna roku 1674. Ve 20. století byly zaznamenány v klášteře sester dominikánek dva zázraky- uzdravení sestry z těžké cukrovky (r. 1960) a náhlé uzdravení zlomené ruky a jiných komplikací po těžké nehodě (r. 1986). K vypracování příslušné pozice o zázraku se však čekalo na případ mimořádného uzdravení, který by mohl být podrobně doložen a dokumentován. K takovému zázraku došlo v nemocnici v Novém Městě na Moravě v roce 1989 a jednalo se o „Náhlé a trvalé uzdravení Františka Straky po zástavě srdeční činnosti, u něhož ani 2 hod. 30 min. trvající resuscitace nepřivedla návrat základních životních funkcí.“ 49letý lékař František Straka z Moravce u Nového Města na Moravě prodělal srdeční zástavu, upadl do kómatu a byla konstatována smrt mozku. Zpráva o stavu nemocného se rychle rozšířila a komunita sester dominikánek se začala modlit nověnu k bl. Zdislavě za jeho uzdravení. František Straka se po uzdravení vrátil k běžnému životu i zaměstnání. Dokumentace k tomuto případu obsahuje diagnózu ošetřujícího lékaře, stanovisko k resuscitaci odborné lékařky pro anestezii a resuscitaci, vyjádření k případu od neurologa, svědectví uzdraveného a jeho manželky a svědectví sester dominikánek o vzývání blahoslavené Zdislavy.¹⁸⁵

Na základě předložené dokumentace byl vyhotoven dekret o zázraku ke kanonizaci bl. Zdislavy a po ratifikaci papežem Janem Pavlem II. byl zveřejněn 6. 4. 1995. Den kanonizace byl stanoven na 21. 5. 1995. Radost všech, kdo se po léta snažili o Zdislavino svatořečení byla umocněna tím, že se papež rozhodl osobně účastnit této velké události přímo v Olomouci. Obvykle se totiž akt svatořečení odehrával v bazilice sv. Petra v Římě.¹⁸⁶

Kanonizaci předcházelo dvoudenní sympozium na počest světice. Bylo zahájeno 19. dubna 1995 v klášteře sv. Jiljí v Praze a pokračovalo 20. dubna v Litoměřicích. P. Ambrož Svatoš promluvil o významu Zdislavy z Lemberka, na význam její kanonizace se zaměřil P. Jaroslav Němec, P. A. Waldstein uzavřel úvahou o významu Zdislavy pro současnou Evropu.¹⁸⁷

Událost historicky jedinečná se odehrála na letišti v předměstí Neředíně a účastnily se jí velké zástupy lidu nejen z Moravy, Slezska a Čech, ale i okolních zemí. Ve své homilii papež Jan Pavel II. zdůraznil, že život sv. Zdislavy se vyznačuje mimořádnou schopností obětovat se pro druhé, což dosvědčuje její rodinný život a horlivá služba u lůžka umírajících a dodnes je vzpomínána jako uzdravovatelka. Intenzivně žila spiritualitou dominikánské terciářky, uměla sama sebe učinit darem po vzoru Ježíšových slov: „Blaženější je dávat než brát.“ (Sk 20,35) Její příklad je mimořádně aktuální vzhledem k hodnotě rodiny, která musí být otevřena Bohu,

¹⁸⁵ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 32-37.

¹⁸⁶ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 37-44.

¹⁸⁷ Kronika kláštera Jablonné v Podještědí, sepsal Augustin Prokop, 2007. s 31.

daru života a potřebám chudých. Citoval také svého předchůdce Pavla VI., který o Zdislavě prohlásil, že je vzorem manželské věrnosti, oporou rodinné spirituality a příkladem počestnosti mravů.¹⁸⁸ V roce 2000 se stala patronkou litoměřické diecéze a v roce 2002 patronkou Libereckého kraje.

10. Závěr

V úvodní části své práce jsem připomenula a informovala o dominikánech a klášteře v Jablonném a proto se tato část krátce zabývala vznikem a historií dominikánského řádu a kláštera v Jablonném v Podještědí tak, aby hlavní část bakalářské práce popisující poválečné období kláštera až do roku 1995 mohla srozumitelně navázat na základní myšlenky zakladatele řádu a jeho následovníky.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapování „novodobého období“ kláštera po návratu dominikánů v roce 1945 až do dalšího velkého mezníku v roce 1995, kdy byla i právě za přispění místních dominikánů kanonizována zakladatelka kláštera svatá Zdislava. Popsání této části historie kláštera a v něm žijících dominikánů bylo usazeno vždy do kontextu celospolečenského dění a jednotlivé úseky porovnávány s děním celospolečenským. Rozsah práce byl přizpůsoben tak, aby tohoto cíle bylo dosaženo v celém zamýšleném období a přitom to nebylo na úkor uvedení důležitých podrobností. Období 1945 až 1995 bylo rozděleno na celky oddělené přirozenými milníky jako byl únor 1948, pražské jaro 1968 a sametová revoluce 1989, což přispělo k přirozenému rozdělení poměrně dlouhého období na menší části.

Dominikáni působící v klášteře v popisovaném období ve velké míře naplňují představu Barbory Spalové z knihy „Bůh ví proč“, ve které autorka uvádí ideální locus křesťana, který je v 50. letech ve vězení (v Jablonném byl P. Alfonz Hutař zatčen StB a uvězněn na Pankráci; internace bratrů do Broumova); koncem 60. let se činorodě snaží dohnat svět (v Jablonném příchod P. Jindřicha Gajzlera a jeho nové aktivity kláštera); v 70. letech je přeražen do kotelny či k mytí oken (v Jablonném civilní zaměstnání bratrů P. J. Gajzlera a P. F. Švercla ve zbrojovce); v 80. letech již tajně chystá převrat (v Jablonném opakované prohlídky katakomb příslušníky StB, i když nelze říct, že by bratři dominikáni z Jablonného aktivně vyvíjeli systematickou činnost pro převrat režimu, spíše vyčkávali s tím, že se morálně režimu nepřizpůsobili).¹⁸⁹

¹⁸⁸ NĚMEC, Jaroslav. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. s. 27-28.

¹⁸⁹ SPALOVÁ, Barbora. *Bůh ví, proč: studie paměti a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. s. 115.

Jedním z úkolů práce bylo srovnat celospolečenské dění církve a života v klášteře v Jablonném. Je až neuvěřitelné, jak jsou události v klášteře podobné s děním církve na národní úrovni a v krátkosti to shrnuji v odstavci výše v přenesení ideálního locusu křesťana na jablonský klášter. Podařilo se tedy ucelit události spojené s životem bratrů dominikánů v Jablonném, usadit je do odpovídajícího časového období v kontextu s celospolečenským děním. Naopak práce již nemohla mít za cíl hlouběji popsat duchovní život komunity v Jablonném, a tak tuto oblast nezkoumá a dotýká se jí pouze v náznacích. Závěrečná část se zabývá životem a vývojem úcty zakladatelky kláštera svaté Zdislavy, kdy obraz o svaté Zdislavě je formován na základě kultu. Svátá Zdislava je dodnes pokládána za patronku dominikánů a dominikánských sester, a tato matka čtyř dětí spojila své mateřství s charitativní činností a tzv. „svatým životem“.

Lze tedy konstatovat, že vytýčené cíle bakalářské práce se podařilo splnit, kdy se podařilo ucelit události kláštera v Jablonném v poválečném období až do kanonizace svaté Zdislavy a zároveň prostřednictvím části o zakladatelce přidat tématu i duchovní rozměr.

11. Seznamy použitých pramenů a literatury

11.1. Seznam archivních pramenů

Archiv bezpečnostních složek, Oddělení archivních fondů operativních svazků a vyšetřovacích spisů: na osoby Jindřich Gajzler, nar. 15. 1. 1944, František Švercl, nar. 16. 7. 1931, Zdeněk Fleiberk, bez data narození (farář v Podještědí 1974), byly získány skutečnosti z: fond Svazky kontrarozvědného rozpracování (KR), fond III. správa SNB – operativní svazky, fond Svazková agenda Správy sledování (SL), fond Objektové svazky (OB)- např. arch. č. OB-1954 MV (tématika svazku „Římskokatolická církev“), arch. č. OB-1084 MV (tématika svazku „Úkryty“), fond Historický (H)

Archiv biskupství Litoměřice, Biskupská konzistoř, 1941-1990, složka IIA1- složka se týká farnosti Jablonné v Podještědí.

SOka Česká Lípa, Kronika Jablonné v Podještědí 1945-1974, Inv. č. 72, K21V, karton č. 72,

11.2. Rozhovory s pamětníky

Rozhovor s Danou NOSKOVOU, bydliště Jablonné v Podještědí, nar. 1945. rozhovor uskutečněn v Jablonném v Podještědí 30. ledna 2017.

Rozhovor s P. Michalem PODZIMKEM, bydliště Liberec, nar. 1970. rozhovor uskutečněn v Liberci 9. listopadu 2016.

Rozhovor s Jaroslavem OPLTEM, bydliště Jablonné v Podještědí, rozhovor uskutečněn v Jablonném v Podještědí 6. února 2017.

Rozhovor s Marií BEKROVOU, bydliště Jablonné v Podještědí, rozhovor uskutečněn v Jablonném v Podještědí 30. ledna 2017.

Rozhovor s P. Augustinem PROKOPEM, bydliště Jablonné v Podještědí, rozhovor uskutečněn v Jablonném v Podještědí 10. února 2017.

Rozhovor s Barborou SPALOVOU, bydliště Krompach, rozhovor uskutečněn v Krompachu 19. dubna 2016.

Vzpomínka na P. Jindřicha Gajzlera. MENDELOVÁ, M. Edita. 2010. 8 2010, Zdislava- časopis litoměřické diecéze, s. 10-11.

Pater Jindřich Gajzler OP, první strážce hrobu svaté Zdislavy. PODZIMEK, Michal. 2010. květen 2010, Zdislava- časopis litoměřické diecéze, s. 8-9.

Vzpomínky zaznamenané P. Damiánem Němcem. ČERNÁ, Renata a SLABÝ, Jaroslav. *Zpravodaj města Jablonného v Podještědí*. březen 2005.

11.3. Seznam literatury

- BALÍK, Stanislav a HANUŠ, Jiří. 2007. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. ISBN 978-80-7325-130-7.
- BLÁHOVÁ, Marie a VRBOVÁ, Hana. 2005. *Kronika tak řečeného Dalimila*. Praha : Paseka, 2005. ISBN 80-7185-767-X.
- BLAŽIČEK O.J., PREISS P.J.M. *Dominikánský Kostel sv. Vavřince v Jablonném*. Olomouc : Krystal.
- BUBEN, Milan. 2006. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha : Libri, 2006. ISBN 80-7277-084-5.
- ČERNÁ, Renata a SLABÝ, Jaroslav. 2005. *Vzpomínky zaznamenané P. Damiánem Němcem. Zpravodaj města Jablonného v Podještědí*. březen 2005.
- ČERNÁ, Renata. 2014. *Jablonné v Podještědí*. Nymburk : Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2014. ISBN 978-80-87275-96-2.
- ČERNUŠÁK, Tomáš, PROKOP, Augustin a NĚMEC, Damián. 2001. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha : Krystal OP, 1. vydání, 2001. ISBN 80-85929-50-3.
- DEMEL, Zdeněk. 2008. *Pod dohledem církevních tajemníků: omezování činnosti katolické církve v Československu 1945-1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-170-3.
- DURYCH, Jaroslav. 1991. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*. Praha : Vyšehrad, 1991. ISBN 80-7021-062-1.
- EDEL, Tomáš. 1993. *Příběh ztraceného kláštera blahoslavené Zdislavy*. Praha : Česká expedice, 1993. ISBN 80-85281-33-3.
- FRANZEN, August, FRÖHLICH, Roland a SMÉKAL, Bedřich. 2006. *Malé dějiny církve*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7195-082-3.
- HINNEBUSCH, William A. 2002. *Dějiny Řádu kazatelů*. Praha : Krystal OP, 2002. ISBN 80-85929-54-6.
- JIRÁSKO, Luděk. 1991. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha : Klášter premonstrátů na Strahově, 1991.
- KALISTA, Zdeněk. 1991. *Blahoslavená Zdislava z Lemberka: listy z dějin české gotiky*. Praha : Zvon, 1991. ISBN 80-7113-042-7.

- KAPLAN, Karel. 1993. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*. Brno : Doplněk, 1993. ISBN 80-85765-27-6.
- KUČA, Karel. 1997. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha : Libri, 1997. ISBN 80-85983-12-5.
- KUČERA, Jiří. 2006. ed. *Vyznavač a mučedník Štěpán Trochta*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7367-116-6.
- MAZÁLKOVÁ, Vojtěška. 2007. *Paní z Lemberka*. 2.vyd. Brno : Kartuziánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86953-12-0.
- NĚMEC, Jaroslav. 2009. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2009. ISBN 978-80-7266-315-6.
- Novéna ke svaté Zdislavě, patronce rodin*. 2015. Praha : Krystal OP, 2015.
- NOVOSAD, Jaroslav. 2001. *Štěpán Trochta: svědek "T"*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-591-1.
- PINKAVA, Viktor. 1897. *Geschichte der Stadt Gabel und des Schlosses Lämberg in Böhmen*. Gabel : autor neznámý, 1897.
- PIŤHA, Petr. 1991. *Blahoslavená Zdislava*. Praha : Zvon, 1991. ISBN 80-7113-036-2.
- Sborník ke svatořečení paní Zdislavy z Lemberka vydaný při příležitosti symposia a výstavy ke svatořečení paní Zdislavy v roce 1995*. 1995. Praha : Krystal OP, 1995. ISBN 80-85929-03-1.
- Seminář - odkaz sv. Zdislavy - 20. let kanonizace*. 2015. Jablonné v Podještědí : Cyklostezka sv. Zdislavy z.s.p.o., 2015. "Společenský respekt k rodině a současná společnost" : sborník článků.
- SLABÝ, Jaroslav. 1999. *Dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí v letech 1945-1950*. Ústí nad Labem : UJEP, 1999.
- SOVADINA, Miloslav. *Zdislava z Lemberka*. Mimoň : Vydavatelství RALSKO Mimoň.
- SPALOVÁ, Barbora. 2012. *Bůh ví, proč: studie pamětí a režimů moci v křesťanských církvích v severních Čechách*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-300-4.
- SVATOŠ, Ambrož. 1970. *Paní Zdislava*. Praha : Vyšehrad, 1970.
- ŠÍCHA, Sadok M. 1996. *Dominikáni*. Praha : Krystal OP, 1996. ISBN 80-85929-15-5.
- VAŠKO, Václav. 1990. *Neumlčená: kronika Katolické Církve v Československu po druhé světové válce*. Praha : Zvon, 1990.

VLČEK, Pavel. 2014. *Kostel sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí*. Praha : Artefactum, 2014. ISBN 978-80-86890-50-0.

VLČEK, Vojtěch. 2003. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 2003. ISBN 80-7266-179-5.

11.4. Dokumentární filmy

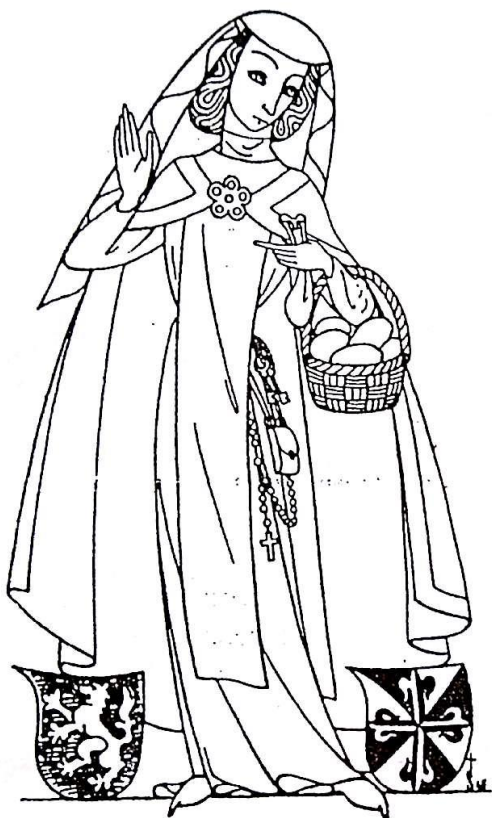
Srdce se nemá chytat [dokumentární film]. Režie: Filmová a televizní fakulta AMU. 1989.

Dominikáni - řád bratří kazatelů [dokumentární film]. Režie: Otakáro Mario Schmidt a Jana Kristina Studničková. 2014.

Zdislava svatořečená [dokumentární film]. Režie: Karel Spal. 2015.

Život Daisy Zdislavy Waldsteinové [dokumentární film]. Režie: Petr Šícha. 2008.

PŘÍPRAVNÝ KANONIZAČNÍ VÝBOR BLAHOŠLAVENÉ ZDISLAVY

Čestný promotor

mons. Miloslav kardinál VLK,
arcibiskup pražský a primas český

Spolupředsedové

- otec ThLic Vojtěch CIKRLE,
biskup brněnský
- otec Ambrož SVATOŠ OP,
promotor kanonizace v české
provincii

Místopředsedové

- otec ThDr. Josef KOUKL, biskup
litoměřický
- matka M. Slavomíra MĚŘIČKOVÁ,
gen. představená Čes. kongregace
sester dominikánek
- otec Dominik DUKA OP,
provinciál Československé
provincie

Členové výboru

- otec Jindřich GAJZLER OP, administrátor FÚ v Jablonném v Podještědí
(kustod hrobu blahoslavené Zdislavy)
- otec kanovník Milan BEZDĚK, generální vikář litoměřické diecéze
- otec ThDr. Odilo ŠTAMPACH OP, promotor pro sdělovací prostředky
- sestra M. Judita TRUNDOVÁ OP
- sestra M. Terezie BRICHTOVÁ OP
- fra MVDr. Konštanc ADAM OP, jáhen, sekretář promotora pro kanonizaci

182

Jablonné v Podještědí
STAROSTA MĚSTA

SVATÝ OTEC
JAN PAVEL II
V A T I K Á N

V Jablonném v Podještědí
dne 13. dubna 1995

Vaše Svatosti,

dovolte mi, abych Vám co nejsrdečněji poděkoval jménem města
Jablonné v Podještědí za podpis kanonizace blahoslavené Zdislavy
z Lemberka, která se uskuteční 21. května 1995 v Olomouci.

S úctou

páter Jindřich Gajzler
správce chrámu Sv. Vavřince

*Jindřich Gajzler, O.P.
s.c.l.m.*

Jan K v a p i l
starosta města

M ě s t o
Jablonné v Podještědí

Dopis starosty města pana Jana Kvapila
a P. Jindřicha Gajzlera, OP Svatému Otci

SEGRETERIA DI STATO

PRIMA SEZIONE - AFFARI GENERALI

N. 370.108

24.dubna 1995

Vážený pane starosto,

prostřednictvím Jeho Excelence apoštolského nuncia v Praze jste zaslal Svatému otci laskavý dopis.

Jeho Svatost srdečně děkuje za tento projev úcty, vyprošuje vám hojnost Božích darů a křesťanské lásky, a k tomu také uděluje vám i Vašim spoluobčanům své Apoštolské požehnání.

V úctě zůstává

(G.B. RE)

substitút

Vážený pán
Jan KVAPIL
starosta města
Jablonné v Podještědí

Odpověď Svatého Otce na dopis starosty města
pana Jana Kvapila a P.Jindřicha Gajzlera, OP

Příloha D- Program kulturních a církevních akcí pořádaných při příležitosti svatořečení bl. Zdislavy z Lemberka v Jablonném v Podještědí (květen 1995)

204

PROGRAM

kulturních a církevních akcí pořádaných při příležitosti svatořečení bl. Zdislavy z Lemberka v Jablonném v Podještědí

18.5.1995

17.30 hod.
20.00 hod.

Promítání filmu "V erbu lvice" - kino
Promítání filmu "V erbu lvice" - kino
- za přítomnosti režiséra filmu Ludvíka Ráží

19.5.1995

DOPOLEDNE
17.30 hod.
20.00 hod.

Promítání filmu "V erbu lvice" - kino pro školy
Promítání filmu "V erbu lvice" - kino pro občany
Promítání filmu "V erbu lvice" - kino pro občany

Na všechna filmová představení vstup zdarma.

od

20.5.1995

Sabina Kratochvílová - výstava obrazů současné brněnské malířky (vernisáž 19.5.večer) - konírna SZ Lemberk

21.5.1995

9.00 hod.
20.00 hod.

Fanfáry z věže zámku - Collegium Cameralis
Slavnostní koncert- zámecká kaple Seslání Ducha Svatého účinkují : Jiří Čipera - varhany
Monika Brychtová - soprán
- počet míst omezen, vstup zdarma

27.5.1995

9.00 hod.

- zahájení pouti
Mše svatá - chrám sv.Vavřince
hlavní celebrant : postulátor kanonizace P.ThDr.Inocenc Venchi OP z Říma, kázání : P.Jindřich Gajzler OP, strážce hrobu sv.Paní Zdislavy
11.00 hod. Mše svatá kněží litoměřické diecéze - chrám sv.Vavřince
hlavní celebrant : P.Jiří Hladík, turnovský děkan
14.00 hod. Koncelebrovaná mše svatá otců dominikánů pro poutníky a přátele dominikánské rodiny - chrám sv.Vavřince
celebruje : P.Ambrož Svatoš OP, vicepostulátor a promotor kanonizace, kázání : P.Dominik Duka OP, provinciál
20.30 hod. Písně zbožné, milostné a darebné aneb Hudba a poezie středověku v podání Jitky Molavcové, Alfréda Strejčka a Pavla Jurkoviče - konírna SZ Lemberk - vstup zdarma

28.5.1995

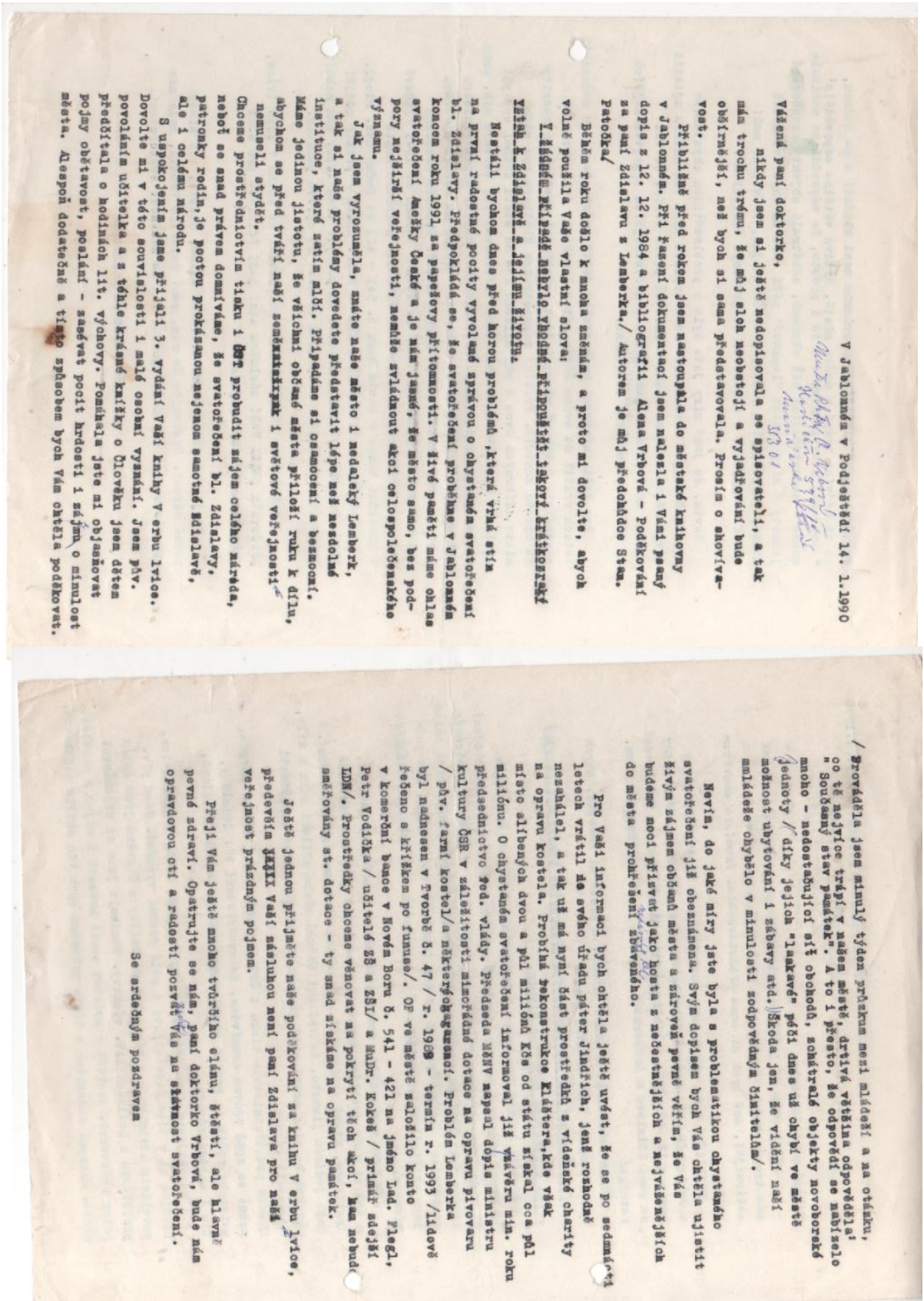
8.00 hod.

- poutě litoměřické diecéze
Pontifikální mše svatá - chrám sv.Vavřince
celebruje : Mons.Josef Koukl, biskup litoměřický

10.00 hod.

- národní poutě
Pontifikální mše svatá - chrám sv.Vavřince
celebruje : papežský legát spolu s papežským nunciem a našimi arcibiskupy a biskupy

Príloha E- Část korespondence (mezi místostarostkou JvP paní Mrázkovou a spisovatelkou paní Vrbovou) uvádějící obavy z náročnosti organizace při očekávaném svatořečení bl. Zdislavy ve městě Jablonném (14. 1. 1990)

V Jablonném v Podještědí 14. 1. 1990

Vážená paní doktoro,
nikdy jsem si ještě nedopisovala se spisovatelí, a tak
mám trochu třes, že mňj sích neobstojí a vyjadřování bude
obširnější, než bych si sama představovala. Prosim o shovívavost.

Přibližně před rokem jsem nastoupila do městské knihovny
v Jablonném. Při řazení dokumentací jsem našla 1. Váši psaný
dopis z 12. 12. 1984 a bibliografii Alena Vrbová - Podkování
za paní Zdislavu z Lemberka. / Autorem je mňj předobdove Steva.
Patočka /

Během roku došlo k mnoha změnám, a proto mi dovoľte, abych
volně použila Vaše vlastní slova:

~~V. Zdislava, která byla v období říjnově-červeně-červeně-červeně
vlastně k Zdislavě a jejímu životu.~~

Nešlo by potom dnes před touto problematikou, která vřstá stím
na první radostné počty vyvolané správou o chystaném svatořečení
bl. Zdislavy. Předpokládá se, že svatořečení proběhne v Jablonném
koncem roku 1991 na papežovy přitomnosti. V číslé paměti máne onias
svatořečení Anežky České a je nám jasné, že město samo, bez pod-
pory nejvyšší veřejnosti, nemůže vyvládnout akci celospolečenského
významu.

Jak jsem vyrozuměla, sníte naše město i nedaleký Lemberk,
a tak si naše problémy dovodete představit lépe než nedolná
instituce, které zatím mlčí. Připadáme si osamocení a bezmocní.
Máme jedinou jistotu, že všichni občané města přiloží ruku k dílu,
abychom se před tváří naší zeměkoule a světové veřejnosti
nemuselí stydět.

Chceme prosřednictvím tlaku i BpF probudit nájem celého národa,
neboť se snad právě domníváme, že svatořečení bl. Zdislavy,
patronky rodnin, je postou prokřesťanou nejenom samotné Zdislavě,
ale i celému národu.

S uspokojením jsme přijali 3. vydání Vaší knihy V erbu Lvíce.
Dovoľte mi v této souvislosti i malý osobní vyznání. Jsem pty.
povoláním učitelka a z téhle krásné knihy o Oloučku jsem dětem
předčítala o hodinách lit. výchovy. Pomohla jste mi objasnovat
pojmy občianost, poslání - zasávat poctí hrdosti i nájm o minulost
města. Alespoň dodatečně a tímto způsobem bych Vám chtěla poděkovat.

/ Zrovna před týdnem minulý týden proběhla mezi mládeží a na otázky,
co tě nejvíce trápí v našem městě, drtivá většina odpověděla:
"Současný stav památek". A to i přesto, že odpovědi se nabíralo
mnoho - nedostatků lidí síť obchodu, zohárněné objekty novoborské
jehnoty / díky jejich "lakování" pěti dnů už chybí ve městě
možnost ubytování i zábavy atd. Skoda jen, že vidění naší
mládeže chybělo v minulosti zodpovědným křesťanům.

Navim, do jaké míry jste byla s problematikou chystaného
svatořečení již obeznámena. Svým dopisem bych Vás chtěla ujistit
mým zájmem občanů města a zároveň pevně věřím, že Vás
budeme moct přivítat jako hosta z nejbližších a nejvzdálenějších
do města prokřesťané zdivašného.

Pro Vaši informaci bych chtěla ještě uvést, že se po sedmácti
letech vrátili do svého úřadu pater Jindřich, Janě rozhodně
nezaháel, a tak už má nyní část prostředků z vědecké charity
na opravu kostela. Problém rekonstrukce Kláštera, kde však
másto albených dvoa a půl miliónů Kčs od státu získal oca půl
miliónu. O chystaném svatořečení informoval již váčvřtu mň. roku
předsednictvo řed. vlády. Předseda MňV napasl dopis ministru
kultury BSR v záležitosti mimořádné dotace na opravu plovárny
/ pty. farní kostel / a některých objektů. Problém Lemberka
byl nahrazen v tvorbě b. 47 / r. 1958 - termín r. 1993 / lidově
ředeno s křikem po fannasé. Op ve městě založilo konto
v kooperantí bance v Novém Borsu b. 541 - 421 na jméno Lad. Plegl.
Petr Voditka / učitelé ZŠ a ZŠ / a MUDr. Kozák / přináš aděžji
LMB. Prospěšněky chceme věnovat na pokrytí těch akcí, kam nebudí
sňřovány st. dotace - ty snad získáme na opravu památek.

Ještě jednou přijmete naše poděkování za knihu V erbu Lvíce,
především jkžk Vaší sáslnou není paní Zdislava pro nás
všechnost prázdným pojmem.

Přeji Vám ještě mnoho tvůrčino sílu, štěstí, ale hlavně
pevné zdraví. Opakujte se nám, paní doktoro Vrbová, bude nám
opravdovou ctí a radostí pozvat Vás na slávnost svatořečení.

Se srdečným pozdravem

Příloha F- Dopis Československé televizi o případnou pomoc při svatořečení bl. Zdislavy (14. 1. 1990)

BSR
redakce pořadu SONDY

V Jabloném v Podještědí 14. 1. 1990

Obraťte se na Vás v naději, že nám pomůžete vyhovorevat vědomí lidí, prolomit ledy lhostejnosti a překlenout současně zmatky v tradičních / a dosud plavných / dílcích řízení.

V listopadu jsme byli svědky svatořečení Anny České a máme tedy v křivě paměti, jakým rájem široké veřejnosti se tato událost těšila. Se jménem naší obce je spjata jina významná osobnost, již se má dostat stejné pocty - Zdislava z Lemberka. Blahoslavená Zdislava je patronkou rodin a do povědomí široké veřejnosti vstoupila především zásluhou knihy Aleny Vrbové V eruň lvice.

Podle sdělení zdejšeho pátého jindřicha by k svatořečení mělo dojít již koncem roku 1991 a při této příležitosti se očekává i papežova přítomnost v našem městě. / V tomto smyslu již bylo pátěrem jindřichem informováno předsednictvo vlády./

Zájem místních občanů je značný, i když skvratou veřejnu přehy nad minulostí obce a pozornosti věnované bl. Zdislavě, vysříděl ús z reality.

Sily města nestuží na akci celospolečenské významu.

Nášení místních lidí chceme upřít ke vřelebení obce - ve svých úpravu rod. domků, zahrad, veřejných prostřanství ...

Ostřiní, a to právě ty nejpalčivější problémy nám připadají neřešitelné. Občanské fórum ve městě se snaží v současné době o sjednocení občanů a rozhodnutích organizací, abychom si ujasnili, jaké možnosti máme. Závěry nejsou radostné.

Prakticky neexistují ubytovací kapacity - pňv. hotely se rozpadly v "nakavš-pědi" novoborské jednoty. Obchodní síť, i když prezentována na úrovni nákupním střediskem, je vobna. Rovněž restaurace jsou v žalostném stavu. Jednotu Nový Bor prakticky nereaguje na pří-pominky z řad občanů i MěNV. Absence státního obvodu je oštiná.

Kulturní zařízení / s výjimkou pěkneho kina a příkenné knihovny / ve městě prakticky chybějí. Obecně známější problém představuje rekonstrukce sánku Lemberk / viz např. Tvorba 1989, S. 47, reportáž Mř. Vřadala: Útoky rostou s dnů /, prováděná od r. 1976. Ť výhledem do r. 1993. Určila plynotiskace města, velmi akutním se stal problém skládky, zdravotnictví doslova hoří. Starší zřetěvba ohřívá....

Řěko mžeme nutit občany k opravám řasád, chybí - li cement i jiné stavební materiál. Město nemá prostředky, a tak jsou místní stavební kapacity využívány v jiných úásech okresu. Páter jindřich získává prostředky na opravu ~~školy~~ sv. Vavřince se zahránkí.

- 2 -

/ Máš ONV pouze přísluší / . Z pňvodních dvou a pňl milionů Kčs, určených na opravu kláštera, má tato rekonstrukce získat jenom pňl milionu korun - jinými slovy silně nepočtá dílo se opět sestavi.

Předseda MěNV / Jos. Vaněk / napsal dopis ministřu kultury BSR v záležitosti mimořádné dotace na opravu pňvodně / pňv. řamí kostel /, kam se plánuje budoucí umístění kulturních zařízení.

Jedná se nám z o oo nejširší publicitu, je nám zřejmé, že nevřine o všech možnostech řešení dané situace. Potřebujeme garanta pro tak rozsáhlé práce. Založili jsme konto v komerčním bance v Novém Bors 3. 541 - 421. Ide nám o sdružení prostředků místních i zahraničních, koordinovat materiální pomoc poskytovanou se zahránkí s tuzemskou, získat nabídky dodavatelů, esponout zdravý rozum, zvažovat ekonomický dopad akcí / např. nabídka polek řřimy - požádavek valut - pracuje ale rychleji a kvalitněji / ...

Návřetnost pňložených prostředků by do značné míry zajistili rozvoj turistického ruchu. Město samo leží v turisticky atraktivní krajinně a zřřístupněné památky, spola s možností ubytování by tuto atraktivitu ještě zvýšily.

Předpokládáme i značný zájem ze zahraničí. Ve směřených zahraništvích zde žije poměrně početná skupina žen polské národnosti a jsme městem, odkud bylo odemšuto německé obyvatelstvo / právě od dob Zdislavinych zde žili vedle sebe pňřisřinšřoi obou národů /.

Nechceme se před tváří naší země, natož pak světové veřejnosti, stydět. Jistě se Vám nezdá naše problematika lokální a křivě se tak zděšnitěně ževí. Byli bychom rádi, kdyby se zásluhou Vašeho pořadu dostal problém našeho města pod celospolečenskou kontrolu.

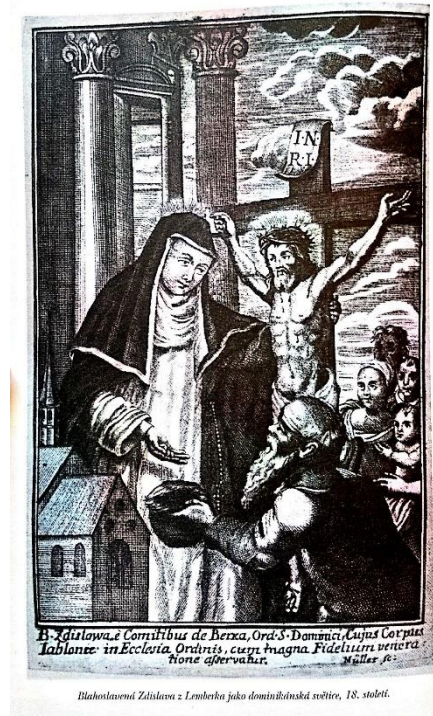
Za OF: Marie Mrázková, Švernova 375, Jabloně v Podj., knihovnice

Za MěNV: Jaroslav Ostrčil, tajemník

Za řamí úřad: páter jindřich *Jepřim*

Obrázek 1- Nemocné dítě bylo uzdraveno, Zdislava přijímá chudé a pomáhá almužnami, kolem roku 1660, autor neznámý¹⁹⁰

Obrázek 2- Bl. Zdislava z Lemberka jako dominikánská svěřice, 18. století (autor Marek Mueller)¹⁹¹

Obrázek 3- Bl. Zdislava uděluje almužnu chudým, rytina 18. století (autor Augustin Neureuter)¹⁹²

Blahoslavená Zdislava pomáhá při stavbě chrámu. Freska z roku 1852. Pendentiv kopule chrámu sv. Vavřince v Jablonném.

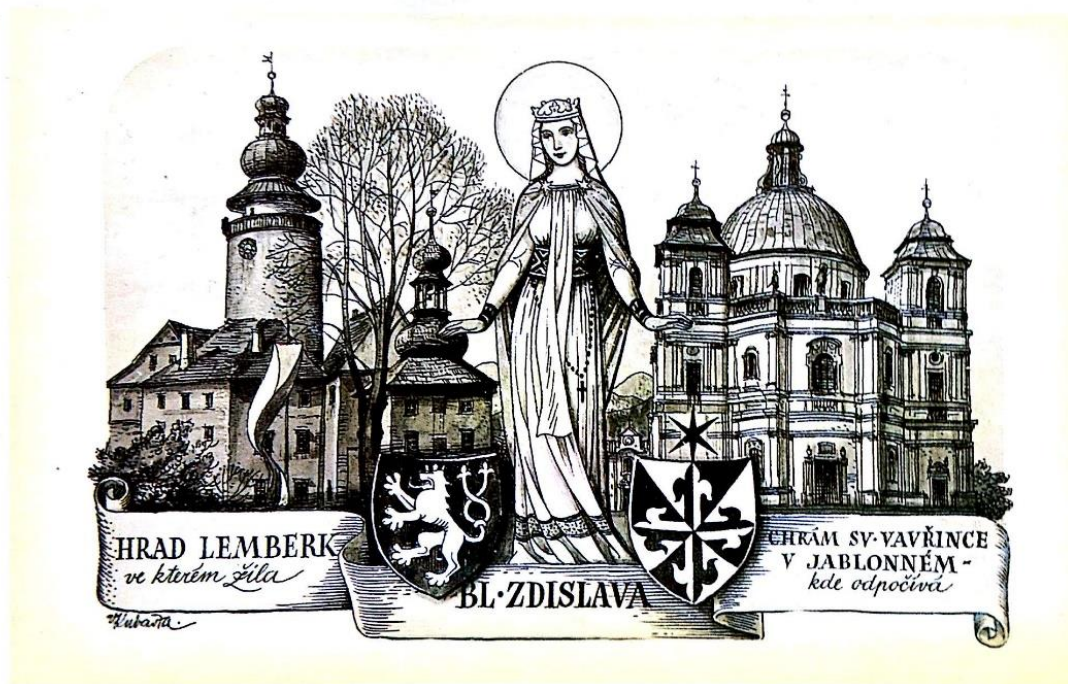
Obrázek 4- Bl. Zdislava pomáhá při stavbě chrámu, freska z roku 1852, kopule chrámu sv. Vavřince a sv. Zdislavy v Jablonném¹⁹³

¹⁹⁰ SOVADINA, Miloslav. Zdislava z Lemberka. Mimoň: Vydavatelství RALSKO Mimoň, nedatováno. s. 56

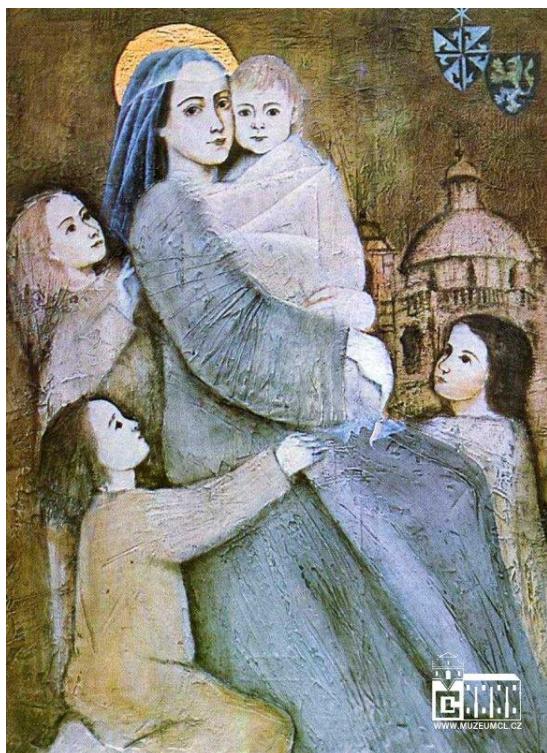
¹⁹¹ EDEL, Tomáš. Příběh ztraceného kláštera blahoslavené Zdislavy. Praha: Česká expedice, 1993. frontispis

¹⁹² OPUSCULUM- Měsíčník České dominikánské rodiny (3/2007)

¹⁹³ SOVADINA, Miloslav. Zdislava z Lemberka. Mimoň: Vydavatelství RALSKO Mimoň, nedatováno. s. 67

Obrázek 5- Pohlednice (1961)- reprint vydán k 750. výročí úmrtí sv. Zdislavy v roce 2002

Obrázek 6- Bl. Zdislava v kruhu svých dětí, Sabina Kratochvílová kolem roku 1980

Obrázek 7- Bl. Zdislava- kresba Česlava Talafantové OP

